

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA MIASTA ŚWIDWIN
NA LATA 2012-2015
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2016-2019**

Szczecin, marzec 2012 r.

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA MIASTA ŚWIDWIN
NA LATA 2012-2015
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2016-2019**

Opracowanie:

SALVINIA

Dorota Sterna i Katarzyna Wysokińska Spółka jawna

ul. Wiosny Ludów 1/57, 71-471 Szczecin

Tel. 785 999 100, 785 999 200

Szczecin, marzec 2012 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	6
1.1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA	6
1.2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA	6
1.3. UWARUNKOWANIA PRAWNE	8
1.4. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	8
2. CHARAKTERYSTYKA GEOGRAFICZNA I SPOŁECZNO-GOSPODARCZA MIASTA ŚWIDWIN	10
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE	10
2.2. DEMOGRAFIA	11
2.3. GOSPODARKA	12
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I JEJ FUNKCJONOWANIE	12
2.4.1. <i>Komunikacja</i>	12
2.4.2. <i>Energetyka</i>	13
2.4.3. <i>Sieć gazowa</i>	14
2.4.4. <i>Ciepłownictwo</i>	14
2.4.5. <i>Zaopatrzenie w wodę</i>	15
2.4.6. <i>Sieć kanalizacyjna i gospodarka ściekowa</i>	17
2.4.7. <i>Ochrona przeciwpowodziowa</i>	18
2.4.8. <i>Telekomunikacja</i>	18
2.5. WALORY HISTORYCZNE I ZABYTKI	18
2.6. ATRAKCJE TURYSTYCZNE	20
3. CHARAKTERYSTYKA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE MIASTA ŚWIDWIN	21
3.1. ZASOBY PRZYRODNICZE I OBSZARY CHRONIONE	21
3.1.1. <i>Flora i roślinność</i>	21
3.1.2. <i>Lasy ochronne</i>	24
3.1.3. <i>Zieleń parkowa i cmentarna</i>	25
3.1.4. <i>Pomniki przyrody</i>	25
3.1.5. <i>Fauna</i>	26
3.1.6. <i>Obszary chronione</i>	28
3.2. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	30
3.3. KLIMAT	31
3.4. GLEBY I ZASOBY NATURALNE	32
3.5. GOSPODAROWANIE ODPADAMI KOMUNALNYMI	32
3.5.1. <i>Program usuwania azbestu</i>	34
4. OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA ŚWIDWIN W LATACH WCZEŚNIEJSZYCH	34
5. ZAŁOŻENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA ŚWIDWIN NA LATA 2012-2015, Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019	37
5.1. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE	37
5.1.1. <i>Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016</i>	37
5.1.2. <i>Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019</i>	38
5.2. WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE	38
5.2.1. <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Świdwin</i>	38
5.2.2. <i>Strategia rozwoju Miasta Świdwina do 2015 r.</i>	39
5.2.3. <i>Plan rozwoju lokalnego Miasta Świdwin</i>	40
5.2.4. <i>Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Świdwin</i>	40

5.3. CELE I ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA ŚWIDWIN NA LATA 2012-2015, Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2016-2019.....	41
5.3.1. <i>Cel I. Poprawa jakości środowiska</i>	42
5.3.2. <i>Cel II. Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju</i>	43
5.3.3. <i>Cel III. Powstrzymanie niekorzystnych zmian klimatu</i>	44
5.3.4. <i>Cel IV. Ochrona zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej i krajobrazowej</i>	44
6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	45
6.1. PLAN REALIZACJI PROGRAMU	45
6.2. INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA PROGRAMEM.....	46
6.3. MECHANIZMY FINANSOWANIA PROGRAMU	48
6.3. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU.....	48

Integralną częścią niniejszego opracowania jest **Załącznik** – Plan realizacyjny „Programu ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019”

Spis tabel:

1. Zużycie energii elektrycznej w Świdwinie w gospodarstwach domowych w latach 2006-2010 – str.14.
2. Zużycie gazu ziemnego w Świdwinie w gospodarstwach domowych w latach 2006-2010 – str. 14.
3. Zużycie wody w Świdwinie w gospodarstwach domowych w latach 2006-2010 – str. 15.
4. Ocena zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia z urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę w Świdwinie w 2011 r. – str. 16.
5. Ilość ścieków komunalnych odprowadzonych siecią kanalizacyjną w Świdwinie w latach 2006-2011 – str. 18.
6. Wykaz stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową na terenie Miasta Świdwin – str. 21.
7. Wykaz pomników przyrody na terenie Miasta Świdwin – str. 26.

1. WPROWADZENIE

1.1. Przedmiot opracowania

Pierwszy „Program ochrony środowiska dla Miasta Świdwin” został przygotowany w 2004 roku, a Rada Miasta Świdwin przyjęła go w drodze uchwały Nr XXII/186/04 z dnia 25 października 2004 r. w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska”. Po czterech latach funkcjonowania Program ochrony środowiska wymagał podjęcia działań w celu jego aktualizacji, co skutkowało przyjęciem jego kolejnej wersji na lata 2008-2011 w drodze uchwały Nr XXIII/190/08 Rady Miasta Świdwin z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska” wraz z „Planem Gospodarki Odpadami”.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest kolejna aktualizacja „Programu ochrony środowiska dla Miasta Świdwin”, wymuszona uwarunkowaniami formalnoprawnymi (wymagania ustawowe), merytorycznymi (przyjęcie przez Sejm RP nowej polityki ekologicznej państwa) oraz organizacyjnymi (zrealizowanie wielu zadań i osiągnięcie celów stawianych w poprzedniej wersji programu).

„Program ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019” przygotowany został na podstawie analizy aktualnego stanu środowiska na terenie gminy i w oparciu o aktualnie obowiązujące prawodawstwo w sferze środowiska i jego ochrony.

Program ochrony środowiska przedstawia szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na terenie gminy miejskiej Świdwin. Szczegółowo charakteryzuje jego wybrane elementy oraz towarzyszące im zagrożenia. Przedstawia zagadnienia z zakresu ochrony zasobów przyrody i krajobrazu, powierzchni ziemi i gleb, gospodarki wodno-ściekowej, powietrza, hałasu, pól elektromagnetycznych, możliwości wystąpienia poważnych awarii oraz aspektów dotyczących potencjału energii odnawialnej na terenie gminy.

1.2. Cel i zakres opracowania

„Program ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z perspektywą na lata 2016-2019” został opracowany w celu realizacji polityki ekologicznej państwa i z uwzględnieniem uwarunkowań zawartych w art. 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). W „Programie...” określono zatem przede wszystkim:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Obok działań typowo organizacyjnych i instytucjonalnych, wśród głównych zadań ujętych w „Programie...” znalazły się zamierzenia infrastrukturalne i inwestycyjne, których realizacja będzie sprzyjała poprawie stanu i jakości środowiska naturalnego.

Cele i zadania dotyczące ochrony środowiska, wskazujące z reguły na konieczność zmniejszenia presji na środowisko, zawarte są w szeregu krajowych i regionalnych

dokumentów strategicznych, obejmujących szeroko rozumiane kwestie planowania gospodarczego, przestrzennego i społecznego. Najważniejszym dokumentem w tym zakresie jest „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” (Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2008 r.), która bierze pod uwagę zobowiązania wynikające z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Przy jej opracowywaniu uwzględniono nie tylko strategiczne i programowe dokumenty rządu Rzeczypospolitej Polskiej, ale także Wspólnoty Europejskiej. Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju.

Główne cele polityki ekologicznej na lata 2009-2012 to:

- poprawa jakości środowiska,
- realizacja zasady zrównoważonego rozwoju,
- powstrzymanie niekorzystnych zmian klimatu,
- ochrona zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej.

Do najważniejszych działań priorytetowych wyznaczonych do realizacji w okresie programowym aktualnej polityki ekologicznej państwa należą natomiast:

- uporządkowanie gospodarki odpadami, wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień,
- wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- wspieranie platform technologicznych i innowacyjności w ochronie środowiska,
- przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- ochrona atmosfery (w tym realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFE, dotyczącej ograniczenia emisji pyłów),
- ochrona wód (w tym redukcja o 75% ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych),
- modernizacja systemu energetycznego,
- ochrona przed hałasem (w tym sporządzanie map akustycznych dla wszystkich miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców i opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem),
- działania związane z nadzorem nad chemikaliami dopuszczonymi na rynek.

„Program ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z perspektywą na lata 2016-2019” z założenia uwzględnia zadania – wpisujące się w powyższe cele – które w ramach realizacji kompetencji na najniższym szczeblu organizacji administracji samorządowej posłużą zachowaniu środowiska we właściwym stanie i kształtowaniu właściwych proekologicznych postaw lokalnej społeczności.

Nadrzędnym dokumentem omawiającym zagadnienia ochrony środowiska i jego zasobów w ujęciu regionalnym jest program ochrony środowiska, opracowany na szczeblu wojewódzkim. Uchwałą Nr XII/142/11 z dnia 20 grudnia 2011 r. Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego przyjął „Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-

2019”, w którym uszczegóławia się cele strategiczne wyznaczone w polityce ekologicznej państwa w aspekcie realizacji odpowiednich działań na terenie województwa. Cele długoterminowe określone w niniejszym dokumencie to:

- kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód przejściowych i przybrzeżnych oraz skuteczna ochrona linii brzegowej,
- stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki,
- poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów,
- ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia,
- zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,
- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

Konstruując „Program ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z perspektywą na lata 2016-2019” w sposób skorelowany odniesiono się do wymienionych wyżej celów długoterminowych, wyznaczając działania, które posłużą ich realizacji na niższym szczeblu organizacji administracji samorządowej, tj. w obszarze gminy.

1.3. Uwarunkowania prawne

„Program ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z perspektywą na lata 2016-2019” został opracowany zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.). Przygotowując niniejsze opracowanie bazowano na przepisach prawa obowiązujących w dziedzinie ochrony środowiska, aktualnych na dzień ostatecznego sporządzenia dokumentu, tj. na dzień 30.03.2012 r.

1.4. Materiały źródłowe

Na potrzeby opracowania „Programu ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z perspektywą na lata 2016-2019” skorzystano z danych i informacji zawartych w następujących publikacjach i materiałach źródłowych:

1. „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” (Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2008 r.),
2. „Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019” (przyjęty Uchwałą Nr XII/142/11 z dnia 20 grudnia 2011 r. Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego),
3. „Aktualizacja programu ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015” (przyjęta Uchwałą Nr XXIII/190/08 Rady Miasta Świdwin z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska” wraz z „Planem Gospodarki Odpadami”, zmienioną Uchwałą Nr XXIV/194/09 Rady Miasta Świdwin z dnia 30 stycznia 2009 r.),
4. Raport z realizacji „Programu ochrony środowiska dla Miasta Świdwin” za okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. (Załącznik nr 2 do Zarządzenia Nr WO/44/11 Burmistrza Miasta Świdwin z dnia 29 marca 2011 r.),
5. „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy 2013-2018” (przyjęty Uchwałą Nr XXXI/343/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 czerwca 2009 r., zaktualizowany Uchwałą Nr XLII/488/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22 czerwca 2010 r.),
6. „Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla Miasta Świdwin na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015” (przyjęta Uchwałą Nr XXIII/190/08 Rady Miasta Świdwin z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska” wraz z „Planem Gospodarki Odpadami”, zmienioną Uchwałą Nr XXIV/194/09 Rady Miasta Świdwin z dnia 30 stycznia 2009 r.),
7. Sprawozdanie z realizacji „Planu gospodarki odpadami dla Miasta Świdwin za okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. (Załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr WO/44/11 Burmistrza Miasta Świdwin z dnia 29 marca 2011 r.),
8. Sprawozdanie z wykonania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za 2011 rok (Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Świdwin, luty 2012 r.),
9. „Projekt zamknięcia i rekultywacji składowiska stałych odpadów komunalnych Świdwinek II” („INEER” Arkadiusz Kurosz, Świdwin, listopad 2011 r.),
10. „Obszarowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu świdwińskiego w roku 2011” (Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Świdwinie, luty 2012 r.),
11. „Stan środowiska w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2010” (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, Szczecin, grudzień 2011 r.),
12. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego” (Szczecin, 2010 r.),
13. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Świdwin” (Biuro Projektów Budownictwa Morskiego „Bimor” Spółka z o.o., Szczecin, lipiec 1998 r.),

14. „Strategia rozwoju Miasta Świdwina do 2015 r.” (Boduen Wojciech Ciesielski, Andrzej Kuik, Arkadiusz Graczyk, Koszalin, czerwiec 1999 r.),
15. „Plan rozwoju lokalnego Miasta Świdwin” (przyjęty Uchwałą Nr XX/161/04 Rady Miasta Świdwin z dnia 20 lipca 2004 r.),
16. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Świdwin” (przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/325/10 Rady Miasta Świdwin z dnia 29 września 2010 r.),
17. „Waloryzacja przyrodnicza Województwa Zachodniopomorskiego” (Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, luty 2010 r.),
18. „Waloryzacja przyrodnicza Miasta Świdwin (Operat generalny)” (Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2007 r.),
19. „Europejska sieć ekologiczna Natura 2000 w Województwie Zachodniopomorskim” (Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2008 r.),
20. „Wdrażanie Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na przykładzie województwa zachodniopomorskiego” (praca zbiorowa pod red. Krzysztofa Ziarnka i Danuty Piątkowskiej, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin 2010 r.),
21. Standardowy Formularz Danych dla Obszaru o Znaczeniu dla Wspólnoty Natura 2000 „Dorzecze Regi” PLH320049,
22. „Geografia regionalna Polski” (Jerzy Kondracki, Warszawa, PWN, 2002 r.),
23. Rejestr zabytków nieruchomych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie <http://wkz.bip.alfatv.pl/strony/menu/9.dhtml>,
24. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks,
25. Wielkopolska Spółka Gazownictwa, Mapa Systemu Dystrybucyjnego Gazu Ziemnego <http://msd.wsgaz.pl/>,
26. Biuletyn Informacji Publicznej Miejskiej Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Świdwinie <http://www.mecswidwin.4bip.pl/>,
27. Biuletyn Informacji Publicznej Zakładu Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Świdwinie <http://www.bip.zuk-swidwin.com.pl/>,
28. Geoportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej <http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap/>,
29. Centralna Baza Danych Geologicznych Państwowego Instytutu Geologicznego <http://baza.pgi.gov.pl/website/cbdg/viewer.htm>.

2. CHARAKTERYSTYKA GEOGRAFICZNA I SPOŁECZNO-GOSPODARCZA MIASTA ŚWIDWIN

2.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Świdwin leży we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego i jest siedzibą władz powiatu świdwińskiego, gminy Świdwin oraz miasta Świdwin. Jest to jedno z mniejszych miast województwa – zajmuje powierzchnię ok. 22,38 km² (2238 ha). Przynależność administracyjna gminy wg stanu na rok 2012 jest następująca:

Województwo: Zachodniopomorskie,

Powiat: Świdwiński,
Gmina miejska: Miasto Świdwin.

Współrzędne geograficzne centralnego punktu gminy wynoszą:

- szerokość geograficzna: 57° 47' N,
- długość geograficzna: 15° 47' E.

Według podziału fizyczno-geograficznego Jerzego Kondrackiego (2002 r.) położenie Miasta Świdwin jest następujące:

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (kod 31),
Podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie (kod 314),
Makroregion: Pojezierze Zachodniopomorskie (kod 314.4),
Mezoregion: Wysoczyzna Łobeska (kod 314.44).

Wysoczyzna Łobeska osiąga wysokość 100-120 m n.p.m. i jest porozcinana doliną Regi oraz jej dopływów powstała w wyniku przekształcenia rynien subglacjalnych. Na północ od miasta rozciąga się obszar polodowcowej wysoczyzny Rębina, ku południowi Wyniesienie Świdwińskie sięgające po pas wzgórz morenowych Drawskiego Parku Krajobrazowego. Wąska, głęboko wcięta dolina Regi stanowi główny korytarz ekologiczny w obszarze miasta. Graniczące z doliną wysoczyzny opadają stromymi stokami ku rzece tworząc wraz z wąskimi półkami tarasów charakterystyczny „schodowy” układ morfologiczny. Rynnowe doliny (jezioro Bukowiec, rzeka Galbena) oraz liczne zagłębienia wytopiskowe urozmaicają powierzchnię wysoczyzny i tworzą ciągi naturalnego rozwoju warunków przyrodniczych łączących miasto z otoczeniem. Dolina Regi okala obszar miasta od północy (Smardzko, Rogalino, Niemierzyno) tworząc zakole, w obszarze którego ulokowano tereny specjalne. Samo miasto, w swej najstarszej historycznie zabudowie ulokowane zostało w najważniejszej części doliny (bród) u wylotu kilku zbiegających z krawędzi wysoczyzny dolinek. To specyficzne położenie miasta, którego dalsza zabudowa przebiegała zgodnie z układem doliny Regi pociąga za sobą określony układ cech środowiska wyrażających się: warunkami klimatycznymi, warunkami hydrograficznymi i geomorfologicznymi, warunkami gruntowo-wodnymi, a także intensywną presją czynnika technoantropogenicznego na zasoby środowiska.

2.2. Demografia

Ludność Świdwina jest w ponad 90 % pochodzenia napływowego. Tylko około 10% ma pochodzenie, które można uznać za autochtoniczne. W pochodzeniu ludności trudno wyróżnić duże skupiska ludności regionalnej, czyli pochodzącej z jednego regionu przedwojennej Polski. Z powyższych przyczyn obecnie ludność Świdwina można uznać za jednorodną i bez konfliktów wynikających z pochodzenia. Stan ludności przebywającej na terenie miasta jest zmienny ze względu na funkcjonowanie jednostki lotnictwa wojskowego (21 Baza Lotnictwa Taktycznego) i pobyt czasowy żołnierzy zasadniczej służby wojskowej. Zgodnie z informacjami z Banku Danych Lokalnych (GUS) na koniec grudnia 2010 r. Miasto Świdwin zamieszkiwało 15 581 osób, w tym 8 156 kobiet i 7 425 mężczyzn. Gęstość zaludnienia w Świdwinie jest dość wysoka i w 2010 r. wynosiła 692 osoby na 1 km².

W strukturze wiekowej mieszkańców przeważającą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym. To pozytywne zjawisko wskazuje, iż Świdwin jest miastem stosunkowo młodym. Wykazuje jednak tendencje do powolnego wchodzenia w fazę starzenia się społeczeństwa z uwagi na mały, lecz utrzymujący się od 2006 r. spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

2.3. Gospodarka

Świdwin to miasto o charakterze przemysłowo – usługowym. Główną funkcją gospodarczą miasta jest funkcja produkcyjna, z dominacją przemysłu spożywczego, z rynkami zbytu wykraczającymi poza obszar miasta i powiatu. Jak podano w Banku Danych Lokalnych (GUS) w Świdwinie na koniec 2011 r. funkcjonowało łącznie 1797 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 123 podmioty należące do sektora publicznego oraz 1674 podmioty z sektora prywatnego. Wśród ogólnej liczby 1674 podmiotów sektora prywatnego zarejestrowano:

- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 1290,
- spółki handlowe – 56,
- spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego – 7,
- spółdzielnie – 19,
- fundacje – 1,
- stowarzyszenie i organizacje społeczne – 45.

Analizując strukturę rynku prywatnego wg sekcji i działów Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), największy udział należy do podmiotów gospodarczych sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego) – 604 podmioty gospodarcze działające na koniec 2011 r.

Największymi zakładami produkcyjnymi i jednocześnie głównymi pracodawcami zlokalizowanymi na terenie miasta, oprócz obiektów sektora publicznego, są:

- „Regatex” Sp. z o. o. w Świdwinie,
- Zakłady Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych „Plastchem” Spółdzielnia Pracy w Świdwinie,
- Zakład Mechanizmów Napędowych „Zamech” S.A. w Świdwinie,
- Zakład Przemysłu Drzewnego w Świdwinie,
- „Ferroplast” Zbigniew Rybicki,
- „Plastic-Form” Spółka Jawna Bożena Jagiełło-Waszkiel, Andrzej Waszkiel Jolanta Wiśniewska, Adam Wiśniewski,
- „Pa-met” Adam Paprocki Sp. k.

2.4. Infrastruktura techniczna i jej funkcjonowanie

2.4.1. Komunikacja

Świdwin leży poza głównymi trasami o znaczeniu ponadregionalnym. Przez miasto przebiegają trzy drogi wojewódzkie:

- nr 151 – relacji: Świdwin – Łobez – Węgorzyno – Ińsko – Recz – Choszczno – Barlinek – Gorzów Wielkopolski,

- nr 152 – relacji: Płoty – Świdwin – Połczyn-Zdrój,
- nr 162 – relacji: Kołobrzeg – Świdwin – Drawsko Pomorskie.

Sieć drogową w mieście uzupełniają drogi publiczne powiatowe oraz drogi gminne o charakterze ulic miejskich.

W mieście znajduje się dworzec kolejowy obsługujący połączenia PKP w ruchu pasażerskim i towarowym na linii kolejowej nr 202 Gdańsk Główny – Stargard Szczeciński (tzw. Magistrala Nadbałtycka). Jest to linia o znaczeniu państwowym, zelektryfikowana, częściowo dwutorowa, dająca możliwość bezpośrednich połączeń kolejowych ze Szczecinem, Gdynią, Olsztynem, Białymstokiem. W układzie kolejowym funkcjonuje także linia kolejowa nr 421 Smardzko – Świdwin, czynna obecnie w ruchu towarowym na potrzeby przewozów paliwa lotniczego do jednostki wojskowej w Świdwinie, dawniej obsługiwała także przewozy pasażerskie i towarowe jako linia Połczyn-Zdrój – Świdwin (zawieszona w 1997 r. dla ruchu pasażerskiego, a w 1999 r. dla ruchu towarowego).

W odległości około 5 km od centrum miasta znajduje się lotnisko wojskowe – 21 Baza Lotnictwa Taktycznego. Ruch na lotnisku jest zamknięty dla cywili, jednak często służy ono jako lądowisko dla rządowych samolotów.

2.4.2. Energetyka

Miasto Świdwin jest zasilane na poziomie napięcia 110 kV poprzez stację transformatorowo-rozdzielczą 110/15 kV zlokalizowaną w zachodniej części miasta. Stacja ta jest zasilana dwustronnie liniami napowietrznymi 110 kV:

- odgałęzieniem jednotorowym od linii Łobez – Białogard AFL 185-240 mm²,
- linią Połczyn Zdrój – Świdwin AFL 240 mm².

Stacja 110/15 kV Świdwin jest wyposażona w dwa transformatory po 16 MVA i posiada znaczną rezerwę mocy wystarczającą dla około 10-letniego okresu umiarkowanego rozwoju. Stacja zasilą miasto i gminę wiejską Świdwin, podstację trakcyjną PKP oraz częściowo gminy sąsiadujące – Sławoborze, Brzeźno i Rąbino. W sieci 15 kV występuje znaczny procent linii napowietrznych. Na obrzeżach miasta przebiegają wiązki linii napowietrznych, które stanowią pewne utrudnienia dla rozwoju przestrzennego miasta i negatywnie wpływają na odczucie harmonijności krajobrazu.

Na przestrzeni lat 2006-2010 odnotowano znaczny wzrost zużycia energii elektrycznej przez mieszkańców miasta – statystyczny mieszkaniec Świdwina w 2010 r. zużył ponad 100 kWh energii więcej niż w 2006 r. Wzrost ten wynika najprawdopodobniej z rozwoju technologicznego i wzrostu zamożności mieszkańców oraz doposażania gospodarstw domowych w liczne, dodatkowe urządzenia i sprzęty generujące zapotrzebowanie na energię elektryczną. Dane dotyczące zużycia energii elektrycznej na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego przedstawia poniższa tabela.

Tab. Nr 1. Zużycie energii elektrycznej w Świdwinie w gospodarstwach domowych w latach 2006-2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
Zużycie energii elektrycznej [MWh]	9293,53	10134,82	9907,94	10282,00	10850,00
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca [kWh]	594,3	654,7	639,3	658,2	699,8

2.4.3. Sieć gazowa

Świdwin jest zasilany gazem ziemnym przewodowym GZ-50. Istniejące stacje i sieci gazowe posiadają około trzydziestoprocentową rezerwę przepustowości. Warunki rozwoju gazownictwa przewodowego na terenie miasta są od strony technicznej dobre. Miasto jest zasilane gazociągiem wysokiego ciśnienia posiadającym rezerwę przepustowości. Wielkopolska Spółka Gazownictwa zajmująca się dystrybucją gazu ziemnego na terenie miasta podaje, że stopień gazyfikacji Świdwina wynosi 56,7 % (stan na koniec 2011 r.).

Jak wynika z Banku Danych Lokalnych GUS (stan na koniec 2010 r.) długość czynnej sieci gazowej w Świdwinie wynosi 52 072 m, w tym 1 004 m sieci przesyłowej i 51 068 m sieci rozdzielczej. Zarejestrowano 4428 odbiorców gazu (punkty poboru), w tym 1368 odbiorców wykorzystujących gaz ziemny do celów grzewczych, a łącznie z sieci gazowej korzystało 12 513 osób (w 2010 r.).

Dane dotyczące zużycia gazu ziemnego w latach 2006-2010 na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego przedstawia poniższa tabela.

Tab. Nr 2. Zużycie gazu ziemnego w Świdwinie w gospodarstwach domowych w latach 2006-2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
Zużycie gazu ziemnego [tys. m ³]	3979,7	3587,1	3597,9	3614,8	3832,1
Zużycie gazu ziemnego na ogrzanie mieszkań [tys. m ³]	2423,6	1686,2	1765,8	1715,1	1988,0
Zużycie gazu ziemnego na 1 mieszkańca [m ³]	254,5	231,7	232,2	231,4	247,2

2.4.4. Ciepłownictwo

Zaopatrzenie w ciepło mieszkańców miasta jest realizowane przez kotłownie należące do Miejskiej Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Świdwinie oraz przez indywidualne źródła ciepła. Ogółem moc źródeł ciepła MEC Sp. z o.o. wynosi ok. 20,613 MW przy jej wykorzystaniu ok. 80 %, a infrastrukturę spółki tworzą:

- źródła ciepła (kotłownie konwencjonalne) – 10 szt.,
- węzły cieplne – 101 szt.,
- sieć cieplna eksploatowana – 6627 m.

Oprócz tego funkcjonują zakładowe źródła ciepła w obiektach przemysłowych i usługowych, nie biorące udziału w zaopatrzeniu mieszkańców, a zaopatrzące głównie własne obiekty. Rozwój ciepłownictwa w mieście może się odbywać w oparciu o różne rodzaje paliw i przy wykorzystaniu energii odnawialnej.

2.4.5. Zaopatrzenie w wodę

Zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia miejscowej ludności w wodę są wykonywane przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Świdwinie, będący m.in. przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym. Na potrzeby dostarczania wody mieszkańcom miasta funkcjonuje niezbędna infrastruktura techniczna:

1. ujęcia wody podziemnej – 11 szt., eksploatowane na podstawie pozwoleń wodnoprawnych,
2. hydrofornie – 7 szt., w tym:
 - z uzdatnianiem wody – 3 szt.,
 - bez uzdatniania wody – 4 szt.,
3. stacja uzdatniania wody przy ul. Ks. J. Popiełuszki,
4. czynna rozdzielcza sieć wodociągowa o łącznej długości 15,0 km (stan wg Banku Danych Lokalnych GUS na koniec 2010 r.).

W ogólnej produkcji wody do spożycia na terenie miasta 100% objętości pochodzi z ujęć podziemnych (studnie wiercone). Ujmowane wody podziemne charakteryzują się naturalną zawartością żelaza i manganu, są wolne od stałych zanieczyszczeń mikrobiologicznych, dlatego nie prowadzi się ich stałej dezynfekcji chemicznej, co pozwala uniknąć powstawaniu ubocznych produktów takiego uzdatniania wody.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące zużycia wody na terenie miasta w latach 2006-2010 na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Analizując dane zauważa się wyraźną tendencję ku zmniejszaniu ilości zużywanej wody przez mieszkańców miasta, co jest zjawiskiem pozytywnym i pożądanym w świetle priorytetów ograniczania wykorzystania zasobów naturalnych.

Tab. Nr 3. Zużycie wody w Świdwinie w gospodarstwach domowych w latach 2006-2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	525,1	503,7	497,8	460,0	457,6
Zużycie wody na 1 mieszkańca [m ³]	33,6	32,5	32,1	29,4	29,5

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Świdwinie, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) prowadził systematyczny monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wyniki całorocznych badań przedstawiono w zestawieniu pn. „Obszarowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu świdwińskiego w roku 2011”. Ocenę parametrów i jakości

zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia z urządzeń ZUK Sp. z o.o. w Świdwinie przedstawia poniższa tabela.

Tab. Nr 4. Ocena zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia z urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę w Świdwinie w 2011 r.

Nazwa wodociągu	Rejon zasilany w wodę przez wodociąg	Średnia dobową produkcja wody [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Jakość wody
Wojska Polskiego	ulice: Wojska Polskiego, Osiedle Chrobrego, Bolesława Chrobrego, Cmentarna, Zduńska, Osiedle Parkowa, Miła, Osiedle Piłsudskiego, Komendantów Polskich, Połczyńska, Sienkiewicza, Słowackiego, Broniewskiego, Drawska, Nowomiejska	900	6 300	Woda <u>odpowiada</u> wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi
Szczecińska	Zatorze, ulice: Podgórna, Podmiejska, Łokietka, Żeromskiego, Sportowa, Niedziałkowskiego, Osiedle nad Regą, Plac konstytucji I Maja, Kościuszki (do skrzyżowania z ul. Popiełuszki), 3-go Marca (do skrzyżowania z ul. Zduńską)	700	5 400	Woda <u>odpowiada</u> wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi
Popiełuszki	ulice: Brawo, Popiełuszki, Różana, Polna, Reymonta, E. Gierczak, 3-go Marca (od skrzyżowania z ul. Zduńską), Kościuszki (od skrzyżowania z ul. Popiełuszki), Armii Krajowej, Osiedle Armii Krajowej, Plac Lotników	450	2 800	Woda <u>odpowiada</u> wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

2.4.6. Sieć kanalizacyjna i gospodarka ściekowa

Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Świdwinie jako przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne realizuje zadania z zakresu gospodarki ściekowej dzięki rozbudowanej infrastrukturze kanalizacyjnej zlokalizowanej na terenie miasta:

- sieci kanalizacji sanitarnej – o długości 44,0 km (stan na dzień 31.12.2011 r. wg sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za rok 2011),
- sieci kanalizacji deszczowej – o długości 29,0 km (stan na dzień 31.12.2011 r. wg sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za rok 2011),
- przepompowni ścieków.

Ścieki komunalne odprowadzane do zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej są kierowane do miejskiej oczyszczalni ścieków komunalnych przy ul. Sportowej. Jest to oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków azotu i fosforu, o przepustowości maksymalnej 4 500 m³/d. Dzięki przeprowadzonej w 2005 r. modernizacji i rozbudowie oczyszczalnia odpowiada wymogom obowiązujących przepisów w zakresie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. W zakresie przeróbki osadu na terenie oczyszczalni ścieków prowadzone jest odwirowanie osadu a następnie jego wapnowanie. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Rega.

Na terenie miasta zgodnie z Rozporządzeniem Nr 54/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 marca 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Świdwin (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2005 r. Nr 42, poz. 734) wyznaczono aglomerację Świdwin, która została ujęta w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych. KPOŚK zawiera wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowy i modernizacji zbiorczych systemów kanalizacyjnych, jakie należy zrealizować w wyznaczonych aglomeracjach w terminie do końca 2015 r., tak by sprostać zobowiązaniom wynikającym z Traktatu Akcesyjnego w dziedzinie ochrony środowiska wodnego przed zanieczyszczeniami. Miasto Świdwin systematycznie realizuje założone zadania inwestycyjne, zmierzając konsekwentnie do pełnego skanalizowania obszaru miasta – w 2011 r. wybudowano 1 km sieci kanalizacji sanitarnej.

W poniższej tabeli zestawiono ilości ścieków komunalnych odprowadzonych siecią kanalizacyjną do miejskiej oczyszczalni ścieków w latach 2006-2011 (na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za rok 2011). Zmniejszanie się ilości ścieków komunalnych odprowadzanych do zbiorczej sieci kanalizacyjnej w kolejnych latach wiąże się z malejącą tendencją zużycia wody przez mieszkańców.

Tab. Nr 5. Ilość ścieków komunalnych odprowadzonych siecią kanalizacyjną w Świdwinie w latach 2006-2011.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ścieki odprowadzone [dam ³]	562,3	541,4	530,6	505,3	494,0	479,0

2.4.7. Ochrona przeciwpowodziowa

Zadania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej wykonano w trakcie prowadzenia regulacji rzeki Regi. Rega została uregulowana w ramach robót konserwatorskich w 2001 r., dzięki czemu miasto nie jest zagrożone powodzią i na przestrzeni kolejnych lat nie zdarzały się epizody zalewów czy podtopień.

Z uwagi na położenie znacznej części miasta w dolinie rzecznej charakterystyczną cechą jest zmienność warunków wodnych i zróżnicowane ukształtowanie terenu. W obszarze miasta i jego rejonie stwierdzono występowanie dwóch stref płytkich wód gruntowych:

- w dolinie Regi – woda występuje od 0 do 2,0 m ppt,
- na wysoczyźnie deluwialnej – woda występuje na poziomie ponad 2,0 m ppt.

W granicach administracyjnych miasta znajduje się łącznie 135 ha gruntów zmeliorowanych, z czego 39 ha to grunty orne a 96 ha użytki zielone, zlokalizowane w niżej wymienionych rejonach miasta:

- teren po obu stronach rzeki Galbena na południowym krańcu ul. Drowskiej,
- dolina rzeki Regi od oczyszczalni ścieków do ul. Łąkowej oraz ogrody działkowe i łąka w rejonie ul. Łokietka pomiędzy terenem kolejowym i rzeką,
- północna część miasta.

2.4.8. Telekomunikacja

W zakresie telefonii stacjonarnej Świdwin jest obsługiwany przez centralę telefoniczną cyfrową Telekomunikacji Polskiej S.A., zlokalizowaną przy pl. Wolności. Powiązania międzycentralowe są realizowane kablami światłowodowymi. Sieć telefoniczna miejscowa magistralna jest zrealizowana liniami kablowymi w kanalizacji telefonicznej.

Świdwin znajduje się w zasięgu obsługi sieci telefonii komórkowej. Na terenie miasta usytuowane są stacje bazowe telefonii komórkowej w poniższych punktach:

- komin Miejskiej Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Świdwinie przy ul. Słowiańskiej 9 (sieć PTK Centertel, sieć Plus GSM, sieć Era GSM),
- komin kotłowni przy ul. Miłej 3 (sieć Plus GSM).

2.5. Walory historyczne i zabytki

Początki Świdwina są datowane na okres wczesnośredniowieczny, prawa miejskie miasto nabyło już w roku 1296. Powstało z prastarej osady, leżącej w widłach rzeki Regi. Swoją nazwę miasto zawdzięcza, jak głosi jedna z wielu teorii, właśnie rzece. „Skwilbinem” nazywali bowiem dawni Słowianie „krążek na bagnie”, czyli twardą piaszczystą łacę naniesioną przez wody, na której następnie wybudowano zamek i gród. Na przestrzeni wieków wielokrotnie zmieniali się włodarze miasta. Byli nimi kolejno Wedlowie, Krzyżacy,

Brandenburgcy i Joannici. W XIX wieku nastali władcy pruscy, a 3 marca 1945 r. utworzono tu administrację polską.

Z uwagi na tak wczesny i bogaty rodowód, Świdwin należy do jednych z najbogatszych w cenne zabytki miast Pomorza. Cały obszar „Starego Miasta” oraz niżej opisane, najcenniejsze obiekty architektoniczne są wpisane do rejestru zabytków Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.

Najbardziej okazałym i symbolizującym miasto jest czteroskrzydłowy XIII-wieczny Zamek, zbudowany nad rzeką Regą w celu ochrony szlaków handlowych znad Morza Bałtyckiego na południe kontynentu oraz ze Szczecina do Białogardu. Od XVI do XIX wieku był siedzibą komandorii joannitów. Obecnie w obiekcie znajduje się Biblioteka Miejska, Kino Zamek, Centrum Informacji Turystycznej i Gospodarczej oraz Świdwiński Ośrodek Kultury. Dzięki otrzymanym dotacjom w ostatnich latach zamek poddany został istotnym pracom remontowym, przywracającym jego świetność.

Do wyjątkowo pięknych budowli architektonicznych należy także gotycki kościół parafialny, zbudowany w 1338 r. Kościół został przebudowany wg jednolitego planu w połowie XV w., a w kilka lat później została dostawiona kaplica północna i szczyt zakrystii, wykonano też kaplice przy wieży oraz jej podwyższenie. Kościół był bardzo poważnie uszkodzony w 1689 r., a po jego naprawie odbyły się jeszcze renowacje w XIX i XX wieku, ostatnia miała miejsce w latach powojennych, ratując obiekt przed całkowitą zagładą. Do kościoła przynależy również zabytkowy zespół budynków plebanii, położony na działce kościelnej, równoległe do ulic Niedziałkowskiego i Nowomiejskiej.

W końcu XIV wieku w ciągu miejskich murów obronnych powstała Kamienna Brama. Za bramą znajdują się odnowione, zabytkowe kamieniczki z XVIII wieku. W 2002 r. bramę zaopatrzone w dębowe wrota, stylizowane na styl gotycki. Do II wojny światowej zachowały się fragmenty murów wbudowanych w budynki mieszkalne i gospodarcze usytuowane przy uliczce przymurnej lub po ich stronie zewnętrznej. Legendy głoszą, że pod miastem przebiega pajęczyna podziemnych tuneli, łączących ze sobą zamek, bramę i kościół.

W mieście zachował się także niewielki fragment miejskich murów obronnych. Po wojnie, w trakcie porządkowania spalonej zabudowy, znaleziono kilka odcinków, z których do dnia dzisiejszego zachował się 14-metrowy odcinek w pobliżu rzeki Regi, stanowiący obecnie fragment ogrodzenia posesji przy ul. Nad Regą 5a.

Przy ul. Dobra Rycerskie na tzw. Żydowskim Wzgórzu w otoczeniu lasu miejskiego, znajduje się żydowski cmentarz, powstały na początku XIX wieku. Został zdewastowany przez nazistów w 1938 r., do dziś ocalało około siedemdziesięciu nagrobków. Cmentarz obecnie jest pod opieką Kościoła Zielonoświątkowego ze Świdwina.

W Wojewódzkim Rejestrze Zabytków odnotowany jest również Park Miejski, urządzony w połowie XIX wieku. Wykorzystując bardzo bogatą konfigurację terenu na zachodnim zboczu doliny Regi, ukształtowano jego kompozycję jako naturalistyczną, z wykorzystaniem wyłącznie rodzimych gatunków roślin, wtapiającą się w pejzaż porośniętych lasem stoków doliny rzeki. Na skraju Parku Miejskiego znajduje się wybudowana w 1911 r. wieża widokowa, poświęcona pamięci Otto von Bismarcka. Wejście na wieżę jest jednak niemożliwe, ze względu na jej postępujące niszczenie i związane z tym niebezpieczeństwo.

Na terenie miasta wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych lub ich fragmentów („B”), krajobrazu („K”) oraz ekspozycji („E”). Granice stref „B” obejmują:

- obszar zabudowy ulic: Nowomiejskiej i Drawskiej, od północy ograniczony ul. Połczyńską, a od południa zabudową rzeźni i terenem parku miejskiego (strefa „Nowe Miasto”),
- obszar zabudowy ulic: Kościuszki i 3 Marca oraz 1 Maja od ul. Krzywoustego i jej przedłużenia do granicy Szkoły Podstawowej Nr 1 i ul. Drawskiej wraz z pl. Wolności i posesjami przy placu od południa do pl. Lotników z włączeniem budynków dworcowych (strefa „Kolejowa”), obszar zabudowy ulic: Reymonta, Popiełuszki, Zduńskiej, Armii Krajowej, Cmentarnej, Chrobrego i Połczyńskiej (strefa „Przedmieście”),
- obszar zabudowy ulic: Szczecińskiej, Koszalińskiej, Walki Młodych, Wileńskiej, Łokietka i Niedziałkowskiego do mostu na Redze z historycznym budynkiem szkoły rolniczej i parkiem (strefa „Przedmieście Szczecińskie”).

Granice stref „K” obejmują:

- obszar obejmujący teren wpisanego do rejestru zabytków parku miejskiego oraz teren zieleni otaczający wieżę widokową (Wieża Bismarcka) i tereny sąsiadujące (strefa „Park Miejski”),
- obszar obejmujący ul. Wczasową wraz z terenem ośrodka rekreacyjnego (strefa „Kąpielisko Bukowiec”).

Granice stref „E” obejmują:

- ekspozycję miasta z najazdu ul. Energetyków w kierunku północno-wschodnim (strefa „Panorama”),
- ekspozycję miasta w kierunku północnym i zachodnim. Orientacyjne granice wyznaczają wschodnie tereny zabudowy miejskiej i granica zachodnia miasta (strefa „Wieża Widokowa”).

2.6. Atrakcje turystyczne

Miasto Świdwin cechuje niska zabudowa, ciekawe i urozmaicone stylistycznie i architektonicznie kamieniczki, obiekty użyteczności publicznej oraz domy jednorodzinne i niskie bloki mieszkalne. Architektura miasta jest zróżnicowana. Stare obiekty są restaurowane i odnawiane, nowe zaś o ciekawej architekturze, estetyczne, utrzymane w czystości. W Świdwinie wyróżnia się cztery części miasta:

1. Starówka (centrum) – siedziba władz samorządowych: miejskich, gminnych i powiatowych, policji, sądu, banków, instytucji kontrolnych itp. Oraz placówki handlowe i gastronomiczne. Ponadto w tej części znajdują się odrestaurowane zabytki (zamek, kościół, brama) udostępnione dla zwiedzających i ruchu turystycznego. W zamku funkcjonuje Centrum Informacji Turystycznej udzielające informacji o Świdwinie i okolicach oraz prowadzące sprzedaż usług i pamiątek turystycznych. Centralny plac Miasta – Plac Konstytucji 3 Maja – przeznaczony jest dla masowych imprez kulturalnych, muzycznych, sportowych, a w dni powszednie pełni rolę parkingu dla samochodów osobowych.

2. Przemysłowa – położona w kierunku Kołobrzegu i Szczecina. W tej części zlokalizowane są przede wszystkim zakłady wytwórcze i produkcyjno-usługowe, będące motorem rozwoju gospodarczego miasta.
3. Mieszkalno-usługowa – kamieniczki, domy jednorodzinne, bloki mieszkalne, warsztaty rzemieślnicze, placówki handlu spożywczego, szkoły, boiska itp. Strefa ta pełni rolę oświatową, wypoczynkową i bytową mieszkańców.
4. Część rekreacyjno-sportowa-wypoczynkowa – bazę w tym zakresie tworzą głównie: Park Wodny „Relax”, hala sportowa, stadion sportowy, kompleks rekreacyjno-sportowy „Orlik 2012”, rzeka Rega z nadbrzeżnym deptakiem, jezioro Bukowiec z kąpieliskiem i bazą noclegową (do jeziora położonego poza ścisłą zabudową miejską prowadzi deptak), las miejski z zabytkowym Cmentarzem Żydowskim, Park Miejski przy ul. Drawskiej, Park Solidarności tzw. „Mały Park”.

3. CHARAKTERYSTYKA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE MIASTA ŚWIDWIN

3.1. Zasoby przyrodnicze i obszary chronione

3.1.1. Flora i roślinność

Na potrzeby sporządzenia opracowania pn. „Waloryzacja przyrodnicza Miasta Świdwin” (Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2007 r.) teren miasta w latach 2005-2006 objęto inwentaryzacją przyrodniczą, w wyniku której stwierdzono 569 gatunków roślin występujących na terytorium Świdwina. We florze miasta zarejestrowano 19 gatunków roślin objętych ochroną prawną na podstawie obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2012 r., poz. 81), z czego 2 gatunki objęte są ochroną ścisłą, a 17 ochroną częściową. Taksony te rozprzestrzenione były na 32 stanowiskach w różnych częściach miasta, w siedliskach naturalnych lub antropogenicznych, ulegających procesowi naturalizacji, a ich wykaz przedstawia poniższa tabela.

Tab. Nr 6. Wykaz stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową na terenie Miasta Świdwin.

Lp.	Nazwa gatunku	Lokalizacja	Liczba stanowisk i zagrożenia
Gatunki objęte ścisłą ochroną gatunkową			
1.	Cis pospolity	Posesja gorzelni przy ul. Kołobrzeszkiej.	4 niezagrożone
		Teren Miejskiego Zespołu Szkół w Świdwinie, przy ul. Kościuszki.	
		ul. Jana Pawła II, naprzeciwko Urzędu Poczтового.	
		Na terenie posesji przy ul. Połczyńskiej 44.	
2.	Przylaszczka pospolita	Na stromej skarpie z mozaiką naturalnych zbiorowisk leśnych po południowej stronie jeziora Bukowiec.	1 niezagrożone
Gatunki objęte częściową ochroną gatunkową			
3.	Mokradłoz kończysty	W strefie szuwarów wokół śródpolnego oczka naprzeciwko gospodarstw przy ul. Wiejskiej 13 i 14.	1 niezagrożone
4.	Konwalia	Na stromej skarpie z mozaiką naturalnych zbiorowisk	1

	majowa	leśnych po południowej stronie jeziora Bukowiec. Oddz. Leśny 671B-f.	niezagrożone
5.	Marzanka wonna	Park miejski przy ul. Parkowej. Na stromej skarpie z mozaiką naturalnych zbiorowisk leśnych po południowej stronie jeziora Bukowiec	2 niezagrożone
6.	Bluszcz pospolity	ul. Kościuszki 10, na bloku ZGM. Naprzeciw budynku przy ul. Zduńskiej 8, za jesionem, na zapleczu sali gimnastycznej szkoły; na murze z czerwonej cegły. ul. Dawska 25, na budynku. ul. Dawska 44, na przedwojennej willi. Park miejski przy ul. Parkowej. Dawny Cmentarz Żydowski, na obrzeżu lasu, 0,4 km na północ od jeziora Bukowiec.	6 niezagrożone
7.	Kocanki piaskowe	0,2 km po wschodniej stronie zabudowań przy ulicy Lipowej, śródpolna enklawa leśna. Przy granicy posesji Zakładów Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych przy ulicy Szczecińskiej. Po południowej stronie ul. Szczecińskiej, przy wyjeździe ze Świdwina w kierunku Łobza. Wypiętrzenia porośnięte roślinnością ciepłolubną na terenie aluwialnych łąk w dolinie rzeki Regi.	4 niezagrożone
8.	Turzyca piaskowa	0,2 km po wschodniej stronie zabudowań przy ul. Lipowej. Śródpolna enklawa leśna – luźny drzewostan sosnowy 70-80 letni. Dzikie wyrobiska żwiru i piasku.	1 niezagrożone
9.	Bobrek trójlistkowy	Po południowej stronie ul. Szczecińskiej, przy wyjeździe z gminy Miasta Świdwin w kierunku Łobza, w zbiorowiskach roślinności torfowiskowej rozległego ekosystemu bagiennego z otwartymi powierzchniami wody.	1 niezagrożone
10.	Grażel żółty	Po południowej stronie ul. Szczecińskiej, przy wyjeździe ze Świdwina w kierunku Łobza, ekosystem bagienny z otwartymi powierzchniami wody.	1 niezagrożone
11.	Grzybień biały	Na powierzchni śródpolnego jeziora znajdującego się na terenie prywatnej posesji, na tyłach posesji przy ul. Chełmińskiej 14.	1 niezagrożone
12.	Rokitnik zwyczajny	0,2 km po wschodniej stronie zabudowań przy ul. Lipowej, śródpolna enklawa leśna. Strzelnica wojskowa.	2 niezagrożone
13.	Płonnik pospolity	Strefa torfowiska wzdłuż terenów wojskowych (po ich południowej stronie).	1 niezagrożone
14.	Płonnik cienki	Na wypiętrzeniach porośniętych roślinnością ciepłolubną na terenie aluwialnych łąk w dolinie rzeki Regi.	1 niezagrożone
15.	Brodawkowiec czysty	0,2 km po wschodniej stronie zabudowań przy ul. Lipowej, śródpolna enklawa leśna. Strefa torfowiska wzdłuż terenów wojskowych (po ich południowej stronie).	2 niezagrożone
16.	Fałdownik nastroszony	0,2 km po wschodniej stronie zabudowań przy ul. Lipowej, śródpolna enklawa leśna.	2 niezagrożone

		Strefa torfowiska wzdłuż terenów wojskowych (po ich południowej stronie).	
17.	Kruszyna pospolita	W oddz. leśnym 671C-c, 671B-d.	Stanowiska liczne, niezagrożone
18.	Kalina koralowa	W strefie szuwarów po południowej stronie jeziora Bukowiec.	1 niezagrożone
19.	Barwinek pospolity	W runie na Cmentarzu Żydowskim, na obrzeżu lasu, 0,4 km na północ od jeziora Bukowiec.	1 niezagrożone

Niektóre tereny położone w obrębie terytorium Świdwina to obszary, które w przeszłości były objęte użytkowaniem rolniczym, a obecnie zostały przekwalifikowane i przeznaczone pod zabudowę. Zaprzestanie użytkowania rolniczego spowodowało znaczne antropogeniczne przekształcenia ich szaty roślinnej. Są to tereny przewidziane pod infrastrukturę mieszkaniową bądź gospodarczą. Charakter tych siedlisk oraz ich szata roślinna w pełni uzasadnia taki kierunek rozwoju urbanistyki miasta. Wśród siedlisk o charakterze antropogenicznym pojawiają się obszary użytkowane także przez wojsko.

Fitocenozy łąk i pastwisk na terenie Świdwina są zespołami roślinnymi w dużej mierze wykształconymi pod wpływem działalności człowieka. Na rozległych terenach rolnych użytkowanych w przeszłości przez Państwowe Gospodarstwa Rolne, łąki i pastwiska zagospodarowane były jako użytki zielone. Upadek hodowli bydła spowodował zaniechanie racjonalnego gospodarowania użytkami zielonymi. Zaprzestano konserwować sieć melioracyjną i zaniechano nawożenia. W efekcie obszary łąk i pastwisk uległy daleko idącej degradacji, a przekształcone w przeszłości przez człowieka warunki ekologiczne siedlisk tych ekosystemów spowodowały zmiany w ich szacie roślinnej. Na terenach użytków zielonych, w przeszłości silnie zmeliorowanych i odwodnionych, pojawiły się zdegradowane ekosystemy porośnięte głównie przez zespół situ rozpięzchłego lub pastwiska śmiałkowe. W siedliskach bardziej wilgotnych łąk lub takich, które uległy procesowi wtórnego zabagnienia w skutek uszkodzenia sieci melioracyjnej pojawiły się zarośla bodziszkowo-wiązówkowe, płaty sitowia leśnego lub szuwarów mozgowych. Najbardziej wartościowe enklawy łąk i pastwisk użytkowane są nadal kośnie dając małowartościowy plon, a czasami wypasane są przez bydło. Kompleksy użytków zielonych rozprzestrzenione są głównie w dolinie rzeki Regi, a także na obrzeżach lokalnych niewielkich cieków wodnych. W wyniku procesu sukcesji roślinności niektóre partie łąkowych torfowisk zajęte zostały przez zbiorowiska zaroślowe. Są to przeważnie formacje roślinności typu łożowisk, bądź młode olszyny bagienne. Obrzeża torfowisk wskutek silnego ich odwodnienia wykazują przekształconą szatę roślinną.

Obszar Świdwina wyróżnia się występowaniem niewielu akwenów wodnych. Ekosystem jeziora Bukowiec charakteryzuje się występowaniem małych powierzchniowo płatów roślinności wodnej zanurzonej. Mimo obecności na terenie gminy tylko eutroficznych zbiorników wodnych, zarejestrowano w nich łącznie 13 zbiorowisk roślinności wodnej i 19 zbiorowisk roślinności szuwarowej. Roślinność szuwarowa znajduje dogodne warunki rozwoju tylko w tych częściach akwenów wodnych, których strefa brzegowa uległa silnemu wypłyceniu i najczęściej stanowi ekosystem torfowiskowy o wysokim poziomie wody.

Najczęściej występującą formacją roślinności szuwarowej jest szuwar trzcinowy. Trzcinowiska pojawiają się w różnych częściach wszystkich niemalże zbiorników wodnych na terenie miasta, tworząc niejednokrotnie rozległe płaty będące ostoją różnych gatunków zwierząt. Największe zarejestrowane powierzchniowo płaty występują w różnych miejscach akwenu jeziora Bukowiec oraz w proponowanym Użytku Ekologicznym „Grądek”. Ekosystem wód płynących rzeki Regi jest miejscem występowania postaci podwodnej fitocenozy zespołu strzałki wodnej i jeżogłówki pojedynczej.

Roślinność ekosystemów leśnych reprezentowana jest przez zbiorowiska siedlisk mineralnych oraz lasów charakterystycznych dla ekosystemów bagiennych torfowisk niskich. Tereny doliny rzecznej Regi, a także lokalne silnie uwilgotnione zagłębienia pośród wypiętrzeń moreny czołowej charakteryzują zbiorowiska leśne reprezentowane przez olsy. Na gruntach mineralnych rosną kontynentalne bory mieszane lub lasy liściaste w typie siedliskowym lasu świeżego i wilgotnego z dominacją dębu szypułkowego lub buków zwyczajnych, dębu bezszypułkowego, rzadziej grabów zwyczajnych. Na siedliskach ubogich piasków niewielkie enklawy tworzą bory sosnowe głównie w północno-wschodniej części miasta. Są to głównie sosnowe lasy gospodarcze z bogatym runem śmiałka pogiętego. W lasach sosnowych występują także chronione gatunki mchów: rokiet i brodawkowiec. Silnie zróżnicowaną konfiguracyjnie morenową część terenu, w południowo-wschodniej części gminy zajmują fitocenozy lasów liściastych reprezentowane przede wszystkim przez mezotroficzną kwaśną dąbrowę typu pomorskiego oraz żyzną buczynę niżową typu pomorskiego. Skłony i podnóża wąwozów przecinających krajobraz moren zasiedlają niewielkie powierzchniowo płaty grądu subatlantyckiego. Fitocenozy lasów liściastych noszą wyraźne piętno leśnej działalności gospodarczej i niewiele jest takich fragmentów, które zachowały naturalny charakter i skład gatunkowy.

Na terenie Świdwina brak jest w zasadzie większych powierzchni leśnych ze starymi drzewostanami. Lasy w obszarze miasta zajmują ogólną powierzchnię 188,4 ha, z czego 187,8 ha to lasy publiczne – 170,8 ha jest administrowana przez Lasy Państwowe, 2 ha pozostają w zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa, a 15 ha to lasy miejskie.

3.1.2. Lasy ochronne

Lasy ochronne to specyficzna kategoria ekosystemów spełniająca niezmiernie ważną funkcję w krajobrazie. Do lasów ochronnych zaliczane są: lasy glebochronne, lasy wodochronne, drzewostany nasienne, lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, lasy położone w strefie ochronnej miast, sanatoriów i uzdrowisk oraz obiektów militarnych a także lasy powierzchni badawczych i doświadczalnych. Na terenie Świdwina lasy ochronne reprezentowane są przez:

- lasy obronnochronne – różnej wielkości enklawy położone głównie w północno-wschodniej części gminy wokół lotniska wojskowego,
- lasy wodochronne – największy ich kompleks związany jest z doliną rzek Regi, funkcję wodochronną spełniają także lasy leżące wokół jeziora Bukowiec,
- lasy ochronne miast – obejmują oddziały leśne leżące w granicach miasta po jej południowej stronie.

3.1.3. Zieleń parkowa i cmentarna

Zieleń parkowa występuje na terenie miasta Świdwin w postaci dwu enklaw, każda o odmiennym charakterze. Przy ulicy Cmentarnej zlokalizowany jest niewielki park miejski – „Park Solidarności” (tzw. „Mały Park”), którego różnogatunkowy drzewostan formują drzewa o wymiarach pomnikowych. Rosną tu m.in. dęby szypułkowe, klony jawory, klony zwyczajne, głogi jednoszyjkowe, brzozy brodawkowate, jesiony wyniosłe, lipy szerokolistne, graby zwyczajne oraz modrzewie europejskie. Cały teren o trawiastym runie jest zadbane i pozbawiony podrostu krzewów. Drugi kompleks parkowy „Park Miejski”, wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków, położony jest przy ulicach Drawskiej i Parkowej, w środkowej części miasta, przy wschodnich jej granicach i ma charakter enklawy leśnej. Cały obszar jest tu silnie zróżnicowany konfiguracyjnie, co znajduje odzwierciedlenie w odmiennie wykształconej szacie roślinnej różnych jego części. W lokalnych obniżeniach terenowych występują tu okazałe płyty grądu subatlantyckiego, na wypiętrzonych pojawiają się inicjalne stadia buczyn, bądź leśne formacje różnogatunkowe. Na całym obszarze rośnie wiele drzew o pomnikowych wymiarach. Teren jest jednak zaniedbany i zaśmiecony, wymaga nie tylko szczegółowych prac porządkowych, ale także pielęgnacyjnych. Jest to jednak park o niepowtarzalnym charakterze oraz niewątpliwie dużej wartości krajobrazowej i biocenotycznej.

Na terenie Świdwina brak jest w zasadzie starych obiektów sakralnych będących miejscem występowania cennych gatunków flory czy też dorodnych pomnikowych drzew. W południowo-wschodniej części miasta przy ul. Dobra Rycerskie zachował się do czasów współczesnych stary Cmentarz Żydowski, na terenie którego występuje bogata populacja barwinka pospolitego i bluszczu pospolitego. Obecnie czynny cmentarz miejski, zlokalizowany przy ul. Ks. J. Popiełuszki i ul. Cmentarnej (we wschodniej części miasta ok. 400 m od centrum), został założony w XIX w. Jego drzewostan stanowi 40 lip, 20 jesionów, 40 brzoź oraz kasztanowce i tuje, zachowano także trzy aleje biegnące w linii północ-południe, obsadzone brzozą, jesionem i lipą. Przy ul. Kombatantów Polskich, przy południowo-wschodnim krańcu miasta, założono nowy cmentarz komunalny, a zaprojektowane kwatery i aleje obsadzono nasadzeniami drzew i krzewów iglastych w formie szpalerów.

3.1.4. Pomniki przyrody

Dotychczas na terenie Świdwina zarejestrowano i zatwierdzono 4 obiekty uznane za pomniki przyrody, w tym 3 pojedyncze drzewa oraz 1 grupę drzew. Jako prawne formy ochrony przyrody zostały one powołane Uchwałą Nr XXXVII/299/01 Rady Miasta Świdwin z dnia 29 listopada 2001 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urzęd. Woj. Zach. Nr 5760, poz. 1699). Uchwałą Nr XLV/368/02 Rady Miasta Świdwin z dnia 19 września 2002 r. zmieniającą uchwałę w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urzęd. Woj. Zach. Nr 73, poz. 1529) zmniejszoną ilość drzew tworzących pomnikową grupę lip z powodu wywrócenia się jednej z nich.

Tab. Nr 7. Wykaz pomników przyrody na terenie Miasta Świdwin.

Lp.	Lokalizacja	Gatunek drzewa	Obwód [cm]	Wysokość [m]	Uwagi
1.	Teren Miejskiego Zespołu Szkół w Świdwinie, przy ul. Kościuszki 28	Klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i>	333	20	Pierwszy konar na wysokości 5 m, stan fitosanitarny dobry.
2.	Teren Miejskiego Zespołu Szkół w Świdwinie, przy ul. Kościuszki 28	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	386	20	Pierwszy konar na wysokości 5 m, stan fitosanitarny dobry.
3.	Przy budynku Banku PKO SA, ul. Połczyńska	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> (grupa 6 szt.)	od 162 do 330	od 15 do 18	Wysokość pierwszych konarów od 1,8 m i więcej, stan fitosanitarny dobry.
4.	Nad brzegiem rzeki Regi, ul. Łokietka	Wierzba krucha <i>Salix fragilis</i>	406	20	Pierwszy konar na wysokości 1,8 m, stan fitosanitarny dostateczny, kilka połamanych konarów, konieczne zabiegi pielęgnacyjne.

3.1.5. Fauna

Fauna tego niewielkiego obszaru jakim jest miasto Świdwin zdominowana jest przez gatunki związane z terenami kształtowanymi przez działalność antropogeniczną (obszary miejskie i podmiejskie, pola uprawne, łąki). Niewielka ilość lasów sprawia, że element fauny typowo leśnej jest tu nieco mniej liczny. Generalnie obszar miasta podzielić można na dwa obszary – większą część na wschód od Regi i mniejszą na zachód od Regi. W części wschodniej przeważają ekosystemy bardziej suche, użytkowane rolniczo i w nich dominują zgrupowania typowe dla pól, zadrzewień śródpolnych, bardziej suchych lasów i łąk oraz zabudowań. W części południowo-zachodniej natomiast znacznie liczniejsze są środowiska wodne i podmokłe. Tutaj występuje większość gatunków wodnych, związanych z mokradłami i

wilgotnymi łąkami, a także skupiają się najcenniejsze elementy fauny Świdwina.

W wyniku całorocznej inwentaryzacji faunistycznej prowadzonej w latach 2005-2006 w związku z przygotowaniem opracowania pn. „Waloryzacja przyrodnicza Miasta Świdwin” (Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 2007 r.) na terenie miasta zidentyfikowano ogółem 30 gatunków cenniejszych bezkręgowców reprezentowanych przez różne typy systematyczne (mięczaki, pajęczaki, owady). 10 gatunków objętych jest ścisłą ochroną gatunkową (tygrzyk paskowany, zalotka większa, trzmiel leśny, trzmiel ogrodowy, biegacz złocisty, biegacz wręgaty, biegacz granulowany, biegacz ogrodowy, biegacz gajowy i biegacz fioletowy), a 2 gatunki objęte są ochroną częściową (trzmiel ziemny i trzmiel kamiennik), zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1419).

W lepszym stopniu zostały natomiast poznane kręgowce zasiedlające obszar Świdwina. Stwierdzono występowanie wielu cennych oraz pospolitych gatunków, łącznie 105 taksonów, w tym:

- ryby – 16 gatunków, wśród których nie ma chronionych. Na terenie miasta występuje tylko jedno jezioro (Bukowiec) i jedna duża rzeka (Rega), ichtiofauna Świdwina jest więc niemal całkowicie związana z tymi dwoma środowiskami. Jezioro Bukowiec należy do jezior linowo-szczupakowych i zasiedla go typowy dla takich zbiorników zestaw gatunków z dominującymi w połowach linem i szczupakiem. Regę na odcinku miejskim zasiedla zespół ryb typowych dla rzeki nizinnej, w którym dominującym komponentem są ryby karpiołate, pojawia się troć wędrowną;
- płazy – 7 gatunków (traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, rzekotka, żaba trawna, żaba moczarowa i żaba wodna), wszystkie objęte ścisłą ochroną gatunkową zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1419). Płazy są związane przede wszystkim z południowo-zachodnią częścią miasta, która jest najbogatsza w środowiska wilgotne i zbiorniki wodne (rzeka Rega, jezioro Bukowiec, torfowisko, drobne zbiorniki, rowy). Istotnym obszarem jest też północno-wschodni skraj miasta (od strony Smardzka), w którym znajdują się trzy stawy będące miejscem rozrodu płazów;
- gady – 3 gatunki (jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna i padalec zwyczajny), wszystkie objęte ścisłą ochroną gatunkową zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1419). Obszarami najważniejszymi dla występowania gadów są kompleksy leśne i ich obrzeża nad jeziorem Bukowiec oraz lasy ochronne lotniska wojskowego;
- ptaki – 60 gatunków, spośród których 54 jest objętych ścisłą ochroną gatunkową, a 3 ochroną częściową wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1419). 3 gatunki należą do zwierząt łownych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne (Dz. U. Nr 48, poz. 459). Charakter mozaiki siedliskowej miasta

sprawia, że najliczniejszym elementem awifauny są gatunki związane z terenami użytkowanymi rolniczo (pola uprawne, łąki) oraz z obszarami zurbanizowanymi. Gatunki leśne związane są głównie z lasem nad jeziorem Bukowiec oraz lasami ochronnymi lotniska wojskowego, wnikają jednak także na tereny miejskie (parki, ogródki działkowe). Najcenniejsze gatunki ptaków występują natomiast w środowiskach wodnych i wilgotnych (wilgotne łąki w dolinie rzeki Regi, wody rzeki Regi i jeziora Bukowiec. Do najcenniejszych gatunków ptaków występujących na terenie miasta należą m.in. perkoz dwuczuby, bocian biały, łabędź niemy, gągoł, derkacz, kokoszka wodna, kszyc, brodziec piskliwy, zimorodek, świerszczak, strumieniówka, brzęczka, trzciniak, gąsiorek, gawron oraz kruk;

- ssaki – 19 gatunków, wśród których wymienia się zarówno gatunki rzadkie, jak i pospolite i powszechnie występujące. Do najważniejszych przedstawicieli ssaków zasiedlających obszar miasta należą: zając szarak (stwierdzony na łąkach przy torfowisku w południowo-zachodniej części miasta) oraz jeż zachodni i wiewiórka (związane z lasami i parkami na terenie miasta).

3.1.6. Obszary chronione

Niewielka część miasta, związana z przebiegiem doliny rzeki Regi, usytuowana jest w granicach Obszaru o Znaczeniu dla Wspólnoty „Dorzecze Regi” PLH320049, wchodzącego w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Lokalizację miasta na tle Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 przedstawia Załącznik Nr 1.

Obszar o Znaczeniu dla Wspólnoty „Dorzecze Regi” PLH320049 zajmuje powierzchnię ok. 15 261,8 ha w granicach kilku gmin, przez które przepływa rzeka Rega. Obszar obejmuje swymi granicami dolinę Regi od Trzebiatowa do jej obszarów źródłowych oraz szereg dolin dopływów: Starej Regi, Brzeźnickiej Węgorzy, Piaskowej, Sępólnej, Uklei, Rekowy i Mołstowej. Z łącznej długości 172 km w obszarze znajduje się ok. 160 km długości Regi. Przez wyznaczony obszar Natura 2000 obejmujący 15,2 tys. ha przepływają wody ze zlewni obejmującej terytorium 272,5 tys. ha. Granice obejmują doliny rzeczne (dno wraz ze zboczami), z wyłączeniem terenów z zabudową, w obrębie których obszar ogranicza się w zasadzie do koryta rzeczno. W niektórych miejscach granice obszaru wychodzą poza dolinę rzeczno w celu włączenia przylegających do doliny wyjątkowo cennych kompleksów siedlisk przyrodniczych zwykle bagiennych lub leśnych. Inne odstępstwa wiążą się z dostosowaniem przebiegu granic do ewidencji geodezyjnej oraz z rozmieszczeniem siedlisk przyrodniczych. Dolina rzeczno jest w ogromnej większości mozaiką terenów leśnych i rolniczych, przerwana kilkoma zespołami zwartej zabudowy miejskiej: Świdwina, Łobza, Reska, Gryfic. Sama rzeka przegrodzona jest w kilku miejscach zabudową hydrotechniczną, co powoduje, że na ponad 2/3 długości rzeka jest niedostępna dla ryb wędrownych. W obrębie obszaru w górnej części doliny Regi znajdują się dobrze zachowane kompleksy źródłiskowe, wilgotne i świeże łąki oraz jeziora rozrzucone wśród lasów. Na zboczach doliny w wielu miejscach wykształca się kwaśna buczyna i grądy subatlantyckie. W środkowym odcinku dolina przecina tereny morenowe o zróżnicowanej rzeźbie terenu. Na dnie doliny wykształcają się tu miejscami rozległe lasy łąkowe i torfowiska. Na zboczach dolin liczne są kompleksy źródłiskowe. W

dolnym biegu Regi dolina przecina tereny głównie rolnicze obejmując duże powierzchnie łąk i zbiorowisk zaroślowych. Rega jest jedną z najdłuższych rzek polskich wpadających bezpośrednio do Bałtyku, zachowując jednocześnie prawie w całej swej długości charakter cieków łososiowego. Charakterystyka morfologiczna tej rzeki sprawia, że znajdują tam dobre warunki bytowania ryby łososiowate i karpowate reofilne. Dorzecze Regi jest przy tym niejednorodne pod względem stopnia przekształceń antropogenicznych. Dolny bieg rzeki został silnie zmieniony przez melioracje, a przede wszystkim zabudowę hydrotechniczną, cechy rzeki o naturalnym przebiegu zauważalne są dopiero powyżej miejscowości Resko. Pomimo przegród hydrotechnicznych koryto rzeczne odznacza się naturalnym charakterem, podobnie jak krajobraz przeważającej części doliny, która pełni funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym. Do głównych zagrożeń dla celów ochronnych obszaru Natura 2000 należy wspomniana zabudowa hydrotechniczna oraz obszary miejskie, które wpływają negatywnie na zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego. Niewłaściwe użytkowanie rzeki Regi może prowadzić do zniszczenia cennych siedlisk i gatunków.

Poza obszarem Natura 2000 „Dorzecze Regi” PLH320049 na terenie Świdwina nie powołano dotychczas innych powierzchniowych form ochrony przyrody, wyznaczanych na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.).

W opracowaniu pn. „Waloryzacja przyrodnicza Województwa Zachodniopomorskiego” (Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin, luty 2010 r.), przygotowanym na zlecenie Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego, przedstawiono potencjalne obszary mogące zostać objęte ochroną. Na terenie Miasta Świdwin zidentyfikowano następujące potencjalne obszary chronione:

1. potencjalny rezerwat przyrody „Bukowiec” – potencjalnym celem ochronnym na tym obszarze jest zachowanie walorów kompleksu lasów łąkowych i buczyn na skarpie rynny polodowcowej, przylegającej do brzegu jeziora Bukowiec,
2. potencjalny użytek ekologiczny „Tatarakowe Jezioro” – zlokalizowany we wschodniej części miasta w okolicy ul. Wiejskiej, o potencjalnym celu ochrony śródpolnego oczka wodnego z otwartym lustrem wody wraz ze zbiorowiskami roślinności,
3. potencjalny użytek ekologiczny „Grądek” – zlokalizowany po wschodniej stronie rzeki Regi w południowo-zachodniej części miasta, o potencjalnym celu ochrony ekosystemu bagiennego o znaczeniu biocenotycznym, hydrologicznym i krajobrazowym,
4. potencjalny zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Bukowiec” – usytuowany w południowej części miasta, o potencjalnym celu ochrony obszaru o wyjątkowych walorach estetycznych i rekreacyjnych, obejmującego części doliny Regi, jezioro Bukowiec i przyległy kompleks leśny.

Zgodnie z zapisami ustawy z 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie (Dz. U. z 2009 r. Nr 92, poz. 753) rezerваты powoływane są przez Regionalnego Dyrektora Ochrony

Środowiska w Szczecinie, natomiast zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne może powołać Rada Miasta Świdwin.

3.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Sieć hydrograficzną Świdwina tworzy rzeka Rega z niewielkimi dopływami (największy to rzeka Galbena), jezioro Bukowiec oraz drobne zbiorniki wodne i rowy melioracyjne (zwłaszcza w południowo-zachodniej części miasta).

Rzeka Rega to jedna z największych rzek Przymorza – rozpoczyna swój bieg w jeziorze Resko Górne, kilkanaście kilometrów od Świdwina i prowadzi wody do Bałtyku. Rega przecina obszar miasta z północy na południe i dzieli go na dwie części: wschodnią i zachodnią. Odcinek rzeki na terenie miasta liczy 5,5 km długości, charakteryzuje się spadkiem 0,098 %, średni przepływ wody wynosi 1,68 m³/s, a głębokość sięga do 2 m.

W raporcie pn. „Stan środowiska w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2010” (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, Szczecin, grudzień 2011 r.) przedstawiono m.in. wyniki badań stanu wód rzeki Regi i ich potencjału ekologicznego, prowadzonych w ramach Programu Monitoringu Środowiska i uzyskanych z jedyne punktu pomiarowo-kontrolnego zlokalizowanego na rzece Redze w Trzebiatowie (odcinek ujściowy rzeki). Zgodnie z przyjętymi kryteriami oceny, wody Regi na odcinku od Mołstowej do Zgniłej Regi (w tzw. jednolitej części wód powierzchniowych JCW) charakteryzują się następującymi wartościami:

- ocena elementów biologicznych – stan dobry (II),
- ocena elementów fizykochemicznych – stan dobry (II) do bardzo dobrego (I),
- ocena stanu ekologicznego – dobry stan ekologiczny (II).

Galbena jest niewielkim (12,2 km długości) wschodnim dopływem Regi, do której uchodzi w południowej części miasta. Ciek płynie głównie przez tereny użytkowane rolniczo. Charakter zlewni, bliskie usytuowanie zakładów produkcyjnych i stawów rybnych wpływa na dość silne zanieczyszczenie wód Galbeny.

Jezioro Bukowiec znajduje się w południowej części miasta i od północy sąsiaduje z niewielkim kompleksem leśnym. Jest to niewielki zbiornik o cechach mezotrofii, powierzchni 17 ha, średniej głębokości 4,4 m i głębokości maksymalnej 15,2 m. Długość linii brzegowej wynosi 2887,5 m. Brzegi są w większości strome (10–15 m wysokości), zadrzewione (buczyna) przy stosunkowo słabo rozwiniętym fitolitoralu (silniej rozwinięty w części południowej). Jezioro jest użytkowane turystycznie, na wschodnim brzegu znajduje się ośrodek wypoczynkowy z bazą noclegową.

Specyficzną kategorię zbiorników stanowią niewielkie rozproszone oczka wodne. Ekosystemy wodne leżące pośród terenów użytkowanych rolniczo, bądź w bliskim sąsiedztwie osiedli charakteryzują się podwyższonym stopniem eutrofizacji wód. W hydrologii terenu miasta sztuczne zbiorniki wodne o charakterze stawowym pojawiają się niezmiernie rzadko. Jednym z akwenów powstałych w wyniku działalności człowieka jest położony w obrębie ekosystemu torfowiskowego duży karier poeksploatacyjny torfu w południowo-zachodniej części gminy. Na sposób powstania tego zbiornika wskazują zarówno

jego kształt jak i brzegi. W dolinie Regi, po wschodniej jej stronie wybudowano także dwa niewielkie stawy rybne.

Wg obrazu Mapy Hydrogeologicznej Polski rejon Świdwina wchodzi w skład podregionu pomorskiego. Głównym poziomem użytkowym jest poziom czwartorzędowy występujący na głębokości od 20 do 60 m i osiągający miąższości do 30 m (lokalnie 35 m). Wydajności użytkowe osiągają wielkość od 10 m³/h do 80 m³/h, a wodonośność rejonu na południe od miasta wzrasta do 120 m³/h. Poziom czwartorzędowy prowadzi wody pod znacznym ciśnieniem (warunki subartezyjskie, niektóre ze studni z samowypływami stabilizującymi się nawet na poziomie 3,9 m n.p.t. – ujęcie w dolinie Regi). Lustro wód poziomu użytkowego stabilizuje się na wysokości 85-100 m n.p.m. Kierunek przepływu wód podziemnych układa się od wysoczyzny ku dolinie Regi, stąd wysoka wartość zasobów dyspozycyjnych struktury hydrogeologicznej doliny Regi. Czwartorzędowy poziom użytkowy jest na terenie miasta poziomem dobrze izolowanym. Zalega średnio na głębokości 40 m pod pokrywą glin zwałowych. Górny międzyglinowy poziom (nie jest na terenie miasta poziomem użytkowym, poza pojedynczymi studniami) posiada słabą izolację i bezpośredni kontakt hydrauliczny z wodami w dolinie Regi. Rzeka drenuje ten poziom zbierając zanieczyszczenia przenikające do wód gruntowych także w wysoczyznowej części miasta. Jest to fakt bardzo istotny dla zjawiska migracji zanieczyszczeń z ognisk powierzchniowych do wód rzeki, stwarza bowiem wymogi zaostrego reżimu ochrony przed zrzutami ścieków i odpadów nie tylko w obszarze samej doliny Regi.

Jak wynika z raportu pn. „Stan środowiska w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2010” (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, Szczecin, grudzień 2011 r.) wody podziemne poziomu użytkowego na terenie miasta posiadają dobrą jakość. Miasto Świdwin posiada bardzo korzystne warunki hydrogeologiczne wynikające z układu warstw geologicznych jak i z warunków zasilania. Miasto nie jest położone w strefie występowania Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZPW).

3.3. Klimat

Miasto Świdwin pod względem klimatycznym znajduje się w krainie Gryficko-Białogardzkiej. Kraina ta, wcinająca się w krainę Pasa Środkowego Pojezierza Pomorskiego, charakteryzuje się następującymi danymi:

- średnia temperatura roczna wynosi 7,5-7,9 °C, w okresie letnim (V-VIII) 14-15 °C,
- w ciągu roku 13-19 dni określa się jako gorące,
- zima rozpoczyna się między 3-6 stycznia i trwa 45-65 dni,
- średnia suma opadów atmosferycznych osiąga 600-650 mm w roku, z czego na okres letni (V-VIII) przypada 180-200 mm opadów,
- pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 40-50 dni,
- okres gospodarczy rozpoczyna się między 18-20 marca i trwa 255-260 dni, zaś okres wegetacyjny rozpoczyna się między 6-8 kwietnia i trwa 215-218 dni.

Na terenie miasta i jego bezpośredniego obrzeża można wyróżnić dwie jednostki topoklimatyczne, są to:

- dolina Regi o podwyższonej wilgotności mas powietrza z częstym występowaniem mgieł,
- obszar wysoczyzny o korzystniejszych warunkach bioklimatycznych (większe nasłonecznienie, lepsza cyrkulacja mas powietrza, oddziaływanie kompleksów zieleni).

3.4. Gleby i zasoby naturalne

Gleby obszaru miasta Świdwin podobnie jak i całego obszaru Pomorza, powstały z materiałów skalnych pochodzących z okresu recesji epoki lodowcowej i późniejszych. Do czasów dzisiejszych uległy dużym przemianom ewolucyjnym. Głównym czynnikiem ewolucyjnym były rozległe kompleksy leśne i stąd ich przekształcenia były zgodne z trendami rozwoju wegetacji. Gleby obszaru miasta Świdwin należą do działu gleb autogenicznych i gleb hydrogenicznych. Gleby autogeniczne reprezentuje typ gleb brunatnych właściwych, podtyp gleby brunatne wylugowane oraz typ gleb rdzawych. Gleby hydrogeniczne to gleby typu mułowego, torfowego lub murszowego.

Zasadniczą część obszaru miasta zajmują gleby mineralne. Dominującym typem genetycznym są gleby brunatne właściwe wytworzone z piasków nagliniastych i glin zwałowych. Rozprzestrzenione są one przede wszystkim w morenowej części terytorium miasta zajmując jego północne obszary. Oprócz gleb brunatnych właściwych, w północno-wschodniej części miasta występują gleby bielcowe. Gleby te wytworzone zostały z glin zwałowych oraz piasków naglinowych i niałowych lekkich i średnich.

Oprócz gleb mineralnych niewielki procent badanego obszaru zajmują gleby organiczne. Do kategorii tej należą gleby torfowe, wytworzone z torfów niskich, bądź mułowo-bagienne. Zajmują one lokalne zagłębienia terenowe w różnych częściach miasta, a przede wszystkim w dolinie rzeki Regi. Proces ich powstawania związany był ze stałym wysokim poziomem wód gruntowych.

Wśród zidentyfikowanych złóż torfowych większość to niewielkie powierzchniowo ekosystemy torfowiskowe (do 5 ha), rozprzestrzenione są w południowo-zachodniej części miasta i reprezentują niski typ budowy. Zgodnie z danymi z Centralnej Bazy Danych Geologicznych Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie miasta nie rozpoznano i nie opisano złóż zasobów naturalnych.

3.5. Gospodarowanie odpadami komunalnymi

Na terenie Miasta Świdwin funkcjonuje dość sprawny system gospodarki odpadami komunalnymi. Prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów, które następnie są przekazywane do dalszego wykorzystania (odzysk lub recykling). Odpady komunalne nie nadające się do dalszego wykorzystania do końca 2011 r. były unieszkodliwiane na składowisku stałych odpadów komunalnych „Świdwinek II” (typ składowiska – składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne). Składowisko jest własnością Miasta Świdwin, w administracji Zakładu Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Świdwinie i jest zlokalizowane poza granicami miasta, na terenie gminy wiejskiej Świdwin. Decyzją z dnia 4 stycznia 2012 r. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego wyraził zgodę na zamknięcie składowiska

odpadów „Świdwinek II” i określił sposób oraz harmonogram jego rekultywacji, wyznaczając termin zaprzestania przyjmowania odpadów na składowisko na dzień 31 grudnia 2011 r. Z wnioskiem w sprawie wyrażenia zgody na zamknięcie składowiska wystąpił Urząd Miasta Świdwin w związku z wyczerpaniem pojemności składowiska i przekroczeniem rzędnych składowania odpadów, co wykazała kontrola Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Szczecinie. W związku z zamknięciem składowiska „Świdwinek II” odpady komunalne z terenu Świdwina są z początkiem 2012 r. kierowane do Międzygminnego Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami w Wardyniu Górnym (w gminie Połczyn-Zdrój), co jest zgodne z założeniami „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2009-2012 z uwzględnieniem perspektywy 2013-2018”.

Jak przedstawiono w Sprawozdaniu z realizacji „Planu gospodarki odpadami dla Miasta Świdwin za okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. (Załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr WO/44/11 Burmistrza Miasta Świdwin z dnia 29 marca 2011 r.), dla stworzenia sprawnie działającego systemu selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych i ze szkła zorganizowano sieć 35 sztuk pojemników siatkowych (przeznaczonych na odpady z tworzyw sztucznych) oraz 27 sztuk pojemników cynkowanych z dwoma otworami wlotowymi (na odpady szklane), rozstawionych na terenie Miasta.

Odpady z tworzyw sztucznych oraz odpady szklane po zebraniu transportowane są do Międzygminnego Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami w Wardyniu Górnym, a następnie trafiają do odzysku lub recyklingu.

W ramach rozbudowy istniejącego systemu selektywnej zbiórki odpadów sukcesywnie zwiększano tabor pojemników siatkowych (przeznaczonych na tworzywa sztuczne, opróżnianych 1 raz/tydzień w okresie jesienno-zimowym i 2 razy/tydzień w okresie wiosenno-letnim) i cynkowanych (na odpady szklane, opróżnianych średnio 1 raz/miesiąc), rozstawionych na terenie Miasta.

W celu objęcia systemem zbiórki osiedli domów jednorodzinnych Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Świdwinie wyposaża mieszkańców tychże osiedli w dwa rodzaje worków o pojemności 120 litrów, z przeznaczeniem na odpady zbierane selektywnie. Worki z zebranymi odpadami są odbierane w wyznaczone dni z częstotliwością 1 raz/miesiąc.

Na podstawie porozumienia Spółki ZUK z Organizacją Odzysku REBA S.A. realizowana jest zbiórka baterii i akumulatorów małogabarytowych do pojemników rozstawionych w miejscach użyteczności publicznej – urzędach, szkołach, przedszkolach, sklepach, bankach, przychodniach, placówce pocztowej.

Od 2008 r. na terenie Miasta Świdwin prowadzona jest działalność polegająca na zagospodarowaniu odpadów niebezpiecznych – przeterminowanych leków pochodzących od mieszkańców miasta. W związku z tym dokonano zakupu 7 sztuk pojemników do zbiórki przeterminowanych leków, zawarto porozumienia z aptekami oraz ze specjalistyczną firmą zajmującą się odbiorem, transportem i utylizacją odpadów.

W 2010 r. po raz pierwszy na terenie Miasta zorganizowano zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Zbiórka cieszyła się dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców. Akcje zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego prowadzone są cyklicznie.

3.5.1. Program usuwania azbestu

W lutym 2007 r. przeprowadzona została inwentaryzacja wyrobów azbestowych na terenie miasta Świdwin. Z zebranych danych wynika że na terenie miasta występuje 15 204,59 m² wyrobów azbestowych (pokryć dachowych) oraz 830 mb rur azbestowo-cementowych. Program usuwania azbestu oraz wyrobów azbestowych na terenie miasta Świdwin został przyjęty Uchwałą Nr VII/57/07 Rady Miasta Świdwin z dnia 25 kwietnia 2007 r.

Zakład Usług Komunalnych wyłączył z eksploatacji wodociąg z rur azbestowo-cementowych.

W 2009 r. Zarządzeniem Burmistrza Miasta Świdwin WO/57/09 w sprawie przyjęcia Regulaminu dofinansowania usuwania i utylizacji odpadów szkodliwych zawierających azbest z obiektów mieszkalnych i gospodarczych na terenie miasta Świdwin ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ustalono sposób dofinansowania usuwania wyrobów azbestowych na terenie Miasta Świdwin dla osób fizycznych. Jednak ze względu na brak zainteresowania ze strony mieszkańców w 2009 r. nie dofinansowywano tego przedsięwzięcia.

W 2010 r. w wyniku zmiany przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) oraz likwidacji Gminnych i Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej brak było podstaw prawnych umożliwiających dofinansowywanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska dla osób fizycznych (na podstawie Sprawozdania z realizacji „Planu gospodarki odpadami dla Miasta Świdwin za okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.)

4. OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA ŚWIDWIN W LATACH WCZEŚNIEJSZYCH

Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Świdwin zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) przygotował Raport z realizacji „Programu ochrony środowiska dla Miasta Świdwin” za okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. (Załącznik nr 2 do Zarządzenia Nr WO/44/11 Burmistrza Miasta Świdwin z dnia 29 marca 2011 r.), przedkładając go do zaopiniowania Radzie Miasta Świdwin. Wykonanie zadań pozostających w gestii gminnego organu administracji samorządowej i ujętych w Programie Ochrony Środowiska można uznać za odpowiedzialne i regularne, o czym świadczą informacje wykazane w „Raporcie...”. Program Ochrony Środowiska jest systematycznie aktualizowany adekwatnie do stanu i jakości lokalnego środowiska oraz potrzeb wynikających w zakresie ochrony jego zasobów, a cele i zadania w nim uwzględniane gwarantują wypełnienie zobowiązań wynikających z kompetencji organu gminy w zakresie ochrony środowiska i przyrody.

Z przedstawionego „Raportu...” wynika, iż w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. na terenie Miasta Świdwin zrealizowano następujące zadania, wynikające z założeń Programu Ochrony Środowiska:

I. W zakresie gospodarki wodno-ściekowej:

1. Poprawa jakości i dostępności do wody pitnej:
 - rozwój sieci wodociągowej – zadania zrealizowane ze środków własnych Urzędu Miasta i ZUK Sp. z o.o. w Świdwinie:
 - budowa sieci wodociągowej w ul. Połczyńskiej, ul. Kochanowskiego, na osiedlu domków jednorodzinnych przy ul. Armii Krajowej,
 - opracowanie projektu budowy sieci wodociągowej ul. Spółdzielczej i Lipowej oraz zakup materiałów przeznaczonych na ten cel,
 - opracowanie projektu wodno – kanalizacyjnego ul. Popiełuszki, Połczyńskiej, Wiejskiej i Bocznej;
2. Poprawa dostępności systemów kanalizacyjnych:
 - rozwój sieci kanalizacyjnej – zadania zrealizowane ze środków własnych Urzędu Miasta i ZUK Sp. z o.o. w Świdwinie:
 - budowa sieci kanalizacyjnej deszczowej w ul. Kochanowskiego, kanalizacja deszczowa i sanitarna na osiedlu domków jednorodzinnych przy ul. Armii Krajowej,
 - wykonanie obejścia separatora przy ul. Sportowej,
 - wykonanie projektu technicznego na ujęcie wodne do celów p.poż;

II. W zakresie gospodarki odpadami:

1. W ramach rozbudowy istniejącego systemu zbiórki odpadów sukcesywnie zwiększano tabor pojemników do zbiórki odpadów komunalnych w tym również koszy ulicznych, pojemników do selektywnej zbiórki odpadów oraz worków do zbierania odpadów w sposób selektywny dla mieszkańców osiedli domków jednorodzinnych;
2. Od 2008 r. na terenie Miasta Świdwin prowadzona jest działalność polegająca na zagospodarowaniu odpadów niebezpiecznych – przeterminowanych leków pochodzących od mieszkańców miasta. W związku z tym dokonano zakupu 7 sztuk pojemników do zbiórki przeterminowanych leków, zawarto porozumienia z aptekami oraz ze specjalistyczną firmą zajmującą się odbiorem, transportem i utylizacją odpadów;
3. W 2010 r. po raz pierwszy na terenie Miasta zorganizowano zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Zbiórka cieszyła się dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców. Akcje zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego planuje się prowadzić cyklicznie;
4. W 2009 r. zarządzeniem Burmistrza Miasta Świdwin WO/57/09 w sprawie przyjęcia Regulaminu dofinansowania usuwania i utylizacji odpadów szkodliwych zawierających azbest z obiektów mieszkalnych i gospodarczych na terenie miasta Świdwin ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ustalono sposób dofinansowania usuwania wyrobów azbestowych na terenie Miasta

Świdwin dla osób fizycznych. Jednak ze względu na brak zainteresowania ze strony mieszkańców w 2009 roku nie dofinansowywano tego przedsięwzięcia. W 2010 r. w wyniku zmiany przepisów ustawy Prawo Ochrony Środowiska oraz likwidacji Gminnych i Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej brak było podstaw prawnych umożliwiających dofinansowywanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska dla osób fizycznych;

III. W zakresie klimatu akustycznego:

1. Poprawa dostępności komunikacyjnej:
 - wykonanie remontów dróg gminnych:
 - w 2009 r. – przebudowa drogi na działce 210/13, przebudowa zjazdu z ul. Kościuszki, przebudowa chodnika przy placu Lotników, budowa chodnika przy ul. Połczyńskiej, przebudowa ul. Podgórznej i ul. Lekarskiej oraz zjazdu z ul. Podgórznej, wykonano projekty techniczne przebudowy dróg: ul. osiedle Chrobrego, ul. Gagarina, ul. Słonecznej, ul. Zawadzkiego,
 - w 2010 r. – przebudowano drogi gminne ul. Gagarina, ul. Słoneczną, ul. Zawadzkiego, ul. Łąkową, wykonano projekty przebudowy ulic na „Zatorzu”, tj.: ul. Poznańskiej, ul. Poznańskiej-Bocznej, ul. Walki Młodych, ul. Gnieźnieńskiej, ul. Grudziądzkiej, ul. Wrocławskiej i ul. Pomorskiej;

IV. W zakresie ochrony przyrody:

1. Przeprowadzono rewitalizację terenów miejskich – dotyczy rejonów ul. 1 Maja, Placu Konstytucji 3 Maja oraz Podzamcza,
2. Urządzanie, utrzymanie i pielęgnacja zieleni będącej w administrowaniu Urzędu Miasta – realizacja ze środków budżetu Miasta;

V. W zakresie edukacji ekologicznej:

1. W ramach procesu edukacyjnego społeczeństwa corocznie, we współpracy z Placówkami Oświatowymi w Świdwinie, przeprowadzana jest akcja „Sprzątanie Świata” przy udziale dzieci oddziałów przedszkolnych oraz młodzieży szkół podstawowych i gimnazjum,
2. W 2010 r. zakupiono trzy pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów (pojemniki w kształcie piłki), które przekazano do szkół podstawowych,
3. Na stronie internetowej Urzędu Miasta Świdwin udostępniane są podstawowe programy wyznaczające cele w zakresie ochrony środowiska (Program Ochrony Środowiska dla Miasta Świdwin, Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Świdwin),
4. Na bieżąco prowadzona jest aktualizacja publicznie dostępnego wykazu danych środowiskowych,
5. Prowadzenie działalności edukacyjnej obejmującej mieszkańców Świdwina w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i ograniczenia ich powstawaniu oraz racjonalnego wykorzystania wody i energii.

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA ŚWIDWIN NA LATA 2012-2015, Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2019

Przeprowadzona we wcześniejszych rozdziałach analiza stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych na terenie Miasta Świdwin pozwoliła na zidentyfikowanie zagrożeń i podjęcie działań zmierzających do utrzymania środowiska we właściwym stanie, a także do poprawy niezadowolającego bądź naprawy niekorzystnego stanu środowiska. Działania te polegają między innymi na uwzględnieniu głównych zasad polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska, w wyniku czego powinna nastąpić ogólna poprawa jakości środowiska na terenie miasta.

Założenia rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Świdwin w świetle ochrony środowiska zostały wyznaczone w oparciu o poniższe dokumenty planistyczno-programowe:

- „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019”,
- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Świdwin”,
- „Strategia rozwoju Miasta Świdwina do 2015 r.”,
- „Plan rozwoju lokalnego Miasta Świdwin”,
- „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Świdwin”.

5.1. Zewnętrzne uwarunkowania programowe

5.1.1. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016

Przy opracowywaniu „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” uwzględniono nie tylko strategiczne i programowe dokumenty rządu Rzeczypospolitej Polskiej, ale także Wspólnoty Europejskiej. Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju. Główne cele polityki ekologicznej na lata 2009-2012 to:

- poprawa jakości środowiska,
- realizacja zasady zrównoważonego rozwoju,
- powstrzymanie niekorzystnych zmian klimatu,
- ochrona zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej.

Do najważniejszych działań priorytetowych wyznaczonych do realizacji w okresie programowym aktualnej polityki ekologicznej państwa należą:

- uporządkowanie gospodarki odpadami, wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień,
- wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- wspieranie platform technologicznych i innowacyjności w ochronie środowiska,
- przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,

- ochrona atmosfery (w tym realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFE, dotyczącej ograniczenia emisji pyłów),
- ochrona wód (w tym redukcja o 75% ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych),
- modernizacja systemu energetycznego,
- ochrona przed hałasem (w tym sporządzanie map akustycznych dla wszystkich miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców i opracowania programów ochrony środowiska przed hałasem),
- działania związane z nadzorem nad chemikaliami dopuszczonymi na rynek.

5.1.2. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

„Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019” uszczegóławia cele strategiczne wyznaczone w polityce ekologicznej państwa w aspekcie realizacji odpowiednich działań na szczeblu wojewódzkim. Cele długoterminowe określone w niniejszym dokumencie to:

- kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód przejściowych i przybrzeżnych oraz skuteczna ochrona linii brzegowej,
- stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki,
- poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów,
- ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia,
- zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,
- ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska.

5.2. Wewnętrzne uwarunkowania programowe

5.2.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Świdwin

Celem przyjętego dokumentu planistycznego odnoszącego się kompleksowo do obszaru miasta, tj. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Świdwin”, jest

określenie i stworzenie podstaw do realizacji głównych zadań z zakresu ochrony środowiska i poprawy warunków życia mieszkańców, w tym podniesienie poziomu społecznego i gospodarczego.

U podstaw wyznaczonych zasad i kierunków rozwoju miasta stoją następujące czynniki:

- ochrona unikatowych wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- zapobieganie i ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, wód, gleby oraz uciążliwości spowodowanych przez hałas,
- kształtowanie struktury miejskiej zharmonizowanej ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym,
- tworzenie warunków przestrzennych rozwoju funkcji gospodarczych w sferze produkcji i usług,
- poprawa standardów zamieszkania i zapewnienie standardu dostępu do usług w zakresie zdrowia, opieki socjalnej, edukacji, kultury, sportu i rekreacji,
- zapewnienie podstawowego standardu technicznego miasta (komunikacja, inżynieria miejska),
- określenie rodzaju i zakresu dalszych prac planistycznych.

5.2.2. Strategia rozwoju Miasta Świdwina do 2015 r.

Nadrzędnym celem strategicznym wyznaczonym w „Strategii rozwoju Miasta Świdwina do 2015 r.” jest zapewnienie mieszkańcom Świdwina trwałego wzrostu gospodarczego, akceptowalnego społecznie, umożliwiającego osiągnięcie europejskich standardów życia oraz świadczenie usług przemysłowych, rzemieślniczych, kulturalno-oświatowych, prawnych itp. mieszkańcom gmin Powiatu Świdwińskiego i kuracjuszom Połczyna-Zdroju i Kołobrzegu. Z celu głównego wynikają poniższe cele cząstkowe:

1. Świdwin miastem wzrostu gospodarczego.
2. Świdwin miastem – stolicą powiatu.
3. Świdwin miastem otwartym.
4. Świdwin miastem wygodnym i bezpiecznym na poziomie europejskim.

Osiągnięcie celu głównego oraz wynikających z niego czterech celów kierunkowych jest warunkiem koniecznym urzeczywistnienia wizji miasta oraz jego dynamicznego wzrostu i rozwoju. W ramach poszczególnych celów cząstkowych wytyczono szereg zamierzeń, wśród których znajdują się działania bezpośrednio i długofalowo związane z aspektem ochrony środowiska i jego zasobów, takie jak:

- Świdwin miastem ekologicznym – zelektryfikowany, zgazyfikowany, skanalizowany, zwodociągowany (woda pitna najwyższej jakości),
- ogrzewanie budynków różnorodne, ale ekologiczne (elektryczne, gazowe, olejowe),
- rozwinięcie utylizacji, segregacji i wstępnej przeróbki odpadów,
- dbałość o przyrodę – dużo zieleni (drzewa i krzewy) oraz ukwiecenie miasta,
- dbałość o stan nawierzchni ulic, chodników, estetykę i czystość zwłaszcza budynków użyteczności publicznej,
- utrzymanie i rozbudowa dróg kołowych i ścieżek rowerowych wzdłuż ulic i dróg,
- modernizacja dróg publicznych,

- urozmaicenie oferty turystycznej,
- pełne wykorzystanie możliwości zabytków w przyciąganiu turystów krajowych i zagranicznych na imprezy kulturalne, handlowe,
- ład przestrzenny i architektoniczny zarysowany w wizji i zatwierdzony w planie zagospodarowania przestrzennego,
- dbałość o czystość i estetykę ulic, budynków, placów, skwerów i miejsc użyteczności publicznej,
- zrjonalizowany i przepustowy ruch kołowy, rowerowy i pieszy w mieście.

5.2.3. Plan rozwoju lokalnego Miasta Świdwin

W „Planie rozwoju lokalnego Miasta Świdwin” wyodrębniono założenia polegające na poprawie sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze miasta z uwzględnieniem:

- zmian w strukturze gospodarczej obszaru,
- zmian w sposobie użytkowania terenu poprzez stworzenie warunków do powstawania zakładów produkcyjnych oraz rozwój drobnej przedsiębiorczości,
- rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury drogowej,
- poprawy stanu środowiska naturalnego,
- poprawy stanu środowiska kulturowego,
- poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, w tym zmiany w strukturze zamieszkania.

5.2.4. Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Świdwin

Celem nadrzędnym „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Świdwin” jest rozwiązanie zidentyfikowanych problemów w sferze gospodarczo-społeczno-przestrzennej. W aspekcie ochrony środowiska szczególnie istotna jest sfera przestrzenno-ekologiczna, w ramach której przyjęto następujące cele strategiczne:

- poprawa jakości przestrzeni publicznej,
- poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej,
- podniesienie walorów turystycznych,
- poprawa jakości środowiska naturalnego.

Działania planowane do realizowania w latach 2010-2015 ujęto w „Projekcie Zintegrowanym dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Świdwin”, wśród których znajdują się m.in. poniższe zamierzenia inwestycyjne polegające na rewitalizacji zabytkowych obiektów architektonicznych (cel strategiczny: Podniesienie walorów turystycznych):

- remont i zagospodarowanie pomieszczeń Bramy Kamiennej przy ul. 1 Maja,
- odtworzenie wieży widokowej w Kościele Matki Bożej Nieustającej Pomocy.

Po roku 2015 władze miasta zajmą się realizacją nowych inwestycji, których celem będzie dalsza rewitalizacja Świdwina. Szczegółowe planowanie podprojektów po roku 2015 zostanie poprzedzone ponownymi analizami sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście, aby mogły stanowić odpowiedź na zidentyfikowane problemy. W świetle aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczo-infrastrukturalnej Świdwina jednym z głównych kierunków inwestowania po

2015 r. będzie zwiększenie efektywności energetycznej budynków na terenie miasta, a tym samym zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne (cel strategiczny: Poprawa jakości środowiska naturalnego).

Planuje się także kompleksową przebudowę Wieży Bismarcka, aktualnie niedostępnej dla zwiedzających oraz przywrócenie obiektu do stanu używalności (cel strategiczny: Podniesienie walorów turystycznych).

Władze miasta zamierzają również zwiększyć liczbę ścieżek rowerowych (cel strategiczny: poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej) oraz szlaków spacerowych w okolicach Świdwina (cel strategiczny: Poprawa jakości przestrzeni publicznej).

5.3. Cele i zadania programu ochrony środowiska dla Miasta Świdwin na lata 2012-2015, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

Polityka ochrony środowiska Miasta Świdwin w przyjętym okresie programowym będzie realizowana poprzez wyznaczenie:

- celów ekologicznych – cel, po osiągnięciu którego ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska, stanowiący ostateczny efekt realizacji celów strategicznych,
- celów strategicznych – cel, którego realizacja (za pośrednictwem zadań) prowadzi do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych. Cele te mają charakter długookresowy i winny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu ekologicznego.
- zadań – konkretne działania prowadzące do realizacji wyznaczonych celów strategicznych, a za ich pośrednictwem celów ekologicznych. Z uwagi na długi okres osiągania wyznaczonych celów strategicznych (do 2019 r.), wśród zaproponowanych zadań określono zadania priorytetowe (krótkookresowe do 2015 r.), uwzględniając planowane zamierzenia inwestycyjne wskazane przez Urząd Miasta Świdwin.

Naczelną zasadą przyjętą w Programie ochrony środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwi zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska, w związku z czym **nadrzędnym celem Programu jest rozwój gospodarczy Miasta Świdwin przy zachowaniu i ochronie wartości przyrodniczych oraz racjonalnej gospodarce zasobami środowiska.**

W dalszej części opracowania przedstawiono cele ekologiczne i strategiczne dla Miasta Świdwin w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Ich realizacja za pomocą wyznaczonych zadań złoży się na wypełnianie założeń określonych w „Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” i „Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019” oraz w gminnych dokumentach programowych.

5.3.1. Cel I. Poprawa jakości środowiska

I. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska

I.1. Cel strategiczny: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych

ZADANIA:

- I.1.1. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej.
- I.1.2. Budowa separatorów na wylotach kanalizacji deszczowej.
- I.1.3. Nadzór nad gospodarką wodno-ściekową.
- I.1.4. Prowadzenie ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych.
- I.1.5. Prawidłowa eksploatacja i bieżące utrzymanie systemów melioracyjnych.

I.2. Cel strategiczny: Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami

ZADANIA:

- I.2.1. Budowa punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych przy ul. Kombatantów Polskich.
- I.2.2. Koordynowanie gospodarki odpadami komunalnymi.
- I.2.3. Doskonalenie systemem selektywnej zbiórki odpadów dla osiągnięcia wymaganych poziomów odzysku.

I.3. Cel strategiczny: ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

ZADANIA:

- I.3.1. Rekultywacja miejskiego składowiska odpadów komunalnych „Świdwinek II”.
- I.3.2. Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego – ograniczanie, wyłączenia gruntów rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych z produkcji rolnej.
- I.3.3. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej.

I.4. Cel strategiczny: Poprawa klimatu akustycznego poprzez obniżenie hałasu do poziomu obowiązujących standardów

ZADANIA:

- I.4.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej – poprawa jakości dróg.
- I.4.2. Wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych.

I.4.3. Integrowanie opracowań planistycznych z problemami zagrożenia hałasem – przestrzeganie wymaganych odległości lokalizacji obiektów od stref zagrożonych ponadnormatywną emisją hałasu.

I.5. Cel strategiczny: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

ZADANIA:

I.5.1. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień pola elektromagnetycznego.

I.5.2. Przestrzeganie granic stref ochronnych dla urządzeń nadawczych zgodnie z ocenami oddziaływania na środowisko.

5.3.2. Cel II. Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju

II. Cel ekologiczny: Realizacja zasady zrównoważonego rozwoju

II.1. Cel strategiczny: Rewitalizacja dóbr historyczno-kulturowych

ZADANIA:

II.1.1. Remont i zagospodarowanie pomieszczeń Bramy Kamiennej przy ul. 1 Maja.

II.1.2. Odtworzenie wieży widokowej w Kościele Matki Bożej Nieustającej Pomocy.

II.1.3. Kompleksowa przebudowa Wieży Bismarcka w „Parku Miejskim” przy ul. Drawskiej oraz przywrócenie obiektu do stanu używalności.

II.1.4. Rewitalizacja zabytkowego „Parku Miejskiego” przy ul. Drawskiej.

II.2. Cel strategiczny: Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych w rozwoju turystyki

ZADANIA:

II.2.1. Budowa ścieżek spacerowych i deptaków oraz krótkich pieszych szlaków turystycznych.

II.2.2. Budowa ścieżek rowerowych.

II.3. Cel strategiczny: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców miasta oraz wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska

ZADANIA:

II.3.1. Udostępnianie oraz doskonalenie metod udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie.

II.3.2. Wspieranie rozwoju edukacji szkolnej w zakresie ochrony środowiska.

II.3.3. Wspieranie szkolnych kół zainteresowań o tematyce ekologicznej oraz konkursów o tematyce ekologicznej.

II.3.4. Inicjowanie i koordynowanie akcji ekologicznych (np. „Sprzątanie Świata”).

II.3.5. Wspieranie społecznych inicjatyw proekologicznych.

II.3.6. Promowanie zachowań związanych z codziennym bytowaniem mieszkańców zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody.

II.3.7. Wykorzystanie elementów przyrodniczych i kulturowych do kreowania wizerunku gminy.

II.4. Cel strategiczny: Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia

ZADANIA:

II.4.1. Administracyjna prewencyjna rola w systemie ocen oddziaływania na środowisko.

5.3.3. Cel III. Powstrzymywanie niekorzystnych zmian klimatu

III. Cel ekologiczny: Powstrzymywanie niekorzystnych zmian klimatu

III.1. Cel strategiczny: działania związane z poprawą jakości powietrza oraz wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł

ZADANIA:

III.1.1. Termomodernizacja budynków komunalnych i obiektów użyteczności publicznej.

III.1.2. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków na terenie miasta.

III.1.3. Podjęcie działań promocyjnych i doradztwa związanego z pozyskiwaniem energii ze źródeł odnawialnych.

III.1.4. Zintegrowanie problematyki energii odnawialnej z planami zagospodarowania przestrzennego.

5.3.4. Cel IV. Ochrona zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej i krajobrazowej

IV. Cel ekologiczny: Ochrona zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej i krajobrazowej

IV.1. Cel strategiczny: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych

ZADANIA:

- IV.1.1. Utrzymanie i pielęgnacja terenów zieleni miejskiej.
- IV.1.2. Prowadzenie prac pielęgnacyjnych zadrzewień śródpolnych.
- IV.1.3. Prowadzenie stałego monitoringu terenów leśnych w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym.
- IV.1.4. Współpraca z organami ochrony środowiska i ochrony przyrody w zakresie kompetencji samorządu gminnego.
- IV.1.5. Uwzględnianie w zagospodarowaniu przestrzennym zasad ochrony krajobrazu i różnorodności biologicznej.
- IV.1.6. Zapewnianie udziału społeczeństwa w ramach ocen oddziaływania na obszary Natura 2000.
- IV.1.7. Rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w ramach funkcjonowania obiektów turystycznych i rekreacyjnych, budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego oraz prowadzenia działalności rolniczej.

IV.2. Cel strategiczny: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

ZADANIA:

- IV.2.1. Rozbudowa i modernizacja zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę.
- IV.2.2. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (monitoring uszkodzeń sieci wodociągowej).
- IV.2.3. Sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej.
- IV.2.4. Zapobieganie niekoncesjonowanej eksploatacji surowców naturalnych.
- IV.2.5. Szczegółowe dokumentowanie istniejących zasobów surowcowych w przypadku prowadzenia prac poszukiwawczych.

6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

6.1. Plan realizacji programu

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu i hierarchii zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W celu realizacji polityki ekologicznej na terenie Miasta Świdwin konieczne było ustalenie planu realizacji i prowadzenia zadań ekologicznych, z rozbiciem na zadania krótkookresowe i długookresowe oraz mechanizmy finansowo-ekonomiczne. Z uwagi na szeroki zakres przedsięwzięć koniecznych do osiągnięcia wyznaczonych celów, spośród wszystkich zadań ekologicznych wybrano pewną grupę zadań, którą należy realizować w pierwszej kolejności. Są to zadania inwestycyjne (tzw. twarde) przewidziane do realizacji w latach 2012 – 2015 jako zadania priorytetowe – krótkoterminowe. Wśród zadań długoterminowych znajdują się

przede wszystkim zamierzenia typowo organizacyjne i instytucjonalne oraz działania o charakterze ciągłym, prowadzone w ramach zadań własnych samorządu gminnego. Są to głównie działania tzw. miękkie, przewidziane do realizacji w perspektywie do roku 2019.

W planie realizacyjnym (Załącznik do Programu) przygotowanym dla Miasta Świdwin zestawiono wszystkie cele i zadania ekologiczne w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska, z określeniem okresu ich realizacji. Z uwagi na specyfikę niektórych zadań (np. edukacja ekologiczna, zadania kontrolne i administracyjne, działania wynikające ze stałych kompetencji samorządu) będą one realizowane zarówno w ujęciu krótko- jak i długoterminowym.

6.2. Instrumenty zarządzania programem

W odniesieniu do gminnego Programu ochrony środowiska jednostką, na której spoczywają główne zadania zarządzania tym programem jest Urząd Miasta Świdwin, jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble powiatowy i wojewódzki, obejmujące działania podejmowane w skali województwa i powiatu, a także szczeble jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne, czasami zbieżne, obowiązki.

Lokalne władze gminne pełnią w odniesieniu do Programu ochrony środowiska kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również funkcje wykonawcze (zadania wynikające z ustaw) i kontrolne.

Na trochę innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej, choć od jakiegoś czasu uwzględniają one także głos opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzane środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji, a odpowiedzialne za wykonanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

Do instrumentów prawnych zaliczamy:

- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach,
- oceny oddziaływania planowanych inwestycji na środowisko i na obszary Natura 2000,
- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatacje surowców mineralnych,
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego,
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- przeglądy ekologiczne istniejących inwestycji.

Szczególnym instrumentem prawnym jest też monitoring, czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Do instrumentów finansowych zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wód powierzchniowych i podziemnych, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnie, z której odprowadzane są wody opadowe,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.

Wśród instrumentów społecznych jako najważniejszy należy wymienić współdziałanie. Uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne są ważnym elementem skutecznego zarządzania opartego o zasady zrównoważonego rozwoju. Można je podzielić na:

- narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa tzw. „uczenie się poprzez działanie”,
- narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrożenia polityk środowiskowych,
- narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju,
- narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków zrównoważonego rozwoju.

Kolejnym bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą jest tu rzetelne i ciągle przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych. Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy rządowymi, wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Powinny to być relacje partnerskie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi itp. i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. W programach tych powinny być uwzględnione z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej strony należy wytyczyć pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska. Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie gminy wymaga podejmowania pewnych działań zarówno w określonych dziedzinach gospodarki, jak i w sferze codziennego życia jej mieszkańców.

6.3. Mechanizmy finansowania programu

Charakterystyczną cechą finansowania zadań z ochrony środowiska w Polsce jest niski udział budżetu państwa, ciężar finansowania spada głównie na samorządy i przedsiębiorstwa.

Realizacja zadań wytyczonych w Programie ochrony środowiska często wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Głównym źródłem finansowania wydatków stałych i bieżących na ochronę środowiska w gminie (wynikających z zadań własnych samorządu) jest budżet własny gminy. Wydatki majątkowe (nakłady inwestycyjne, wydatki strukturalne) na ochronę środowiska mogą być pokrywane ze źródeł zewnętrznych: preferencyjnych pożyczek i różnorodnych dotacji.

Dostępne publiczne źródła dofinansowania zadań związanych z ochroną środowiska można podzielić na:

- krajowe – pochodzące z budżetu państwa, budżetów samorządów, pozabudżetowych instytucji publicznych, udzielane w formie dotacji, grantów i subwencji (największą rolę odgrywają tu Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej),
- programy pomocowe Unii Europejskiej – fundusze spójności, fundusze strukturalne, programy operacyjne, regionalne programy operacyjne, fundacje i inne.

Zadania związane z ochroną środowiska w Mieście Świdwin będą finansowane w dużej mierze ze środków własnych gminy. Środki budżetu będą także zabezpieczały w części wkład własny wymagany przy występowaniu o środki pomocowe z funduszy krajowych i Unii Europejskiej.

Z analizy i oceny realizacji Programu ochrony środowiska w latach wcześniejszych wynika, iż zadania aktualnie zawarte w Programie i przewidziane do finansowania z budżetu gminy nie przekraczają jego możliwości finansowych.

6.3. Monitoring realizacji programu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska,

- monitoring programu,
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska – system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska realizowanej na terenie gminy. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Powinien być on realizowany przy pomocy wskaźników (mierników) stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Monitoring środowiska jest realizowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, który corocznie przedstawia jego wyniki w raportach o stanie środowiska.

Monitoring programu – najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. Miasto Świdwin będzie oceniało co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowało postęp w zakresie wykonania działań i przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2008r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.), a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany Program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie jego realizacji.

W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, nakładów finansowych, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.

Monitoring odczuć społecznych – jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do gminnych władz środowiskowych.